

Конкурс

Абвешчаны конкурс эскізных праектаў памятнага знака (мемарыяла) “Курапаты”.

Мэта яго — пошук найбольш выразнага мастацкага адлюстравання вобраза ўрочышча “Курапаты” як агульнанацыянальнага месца памяці і прымірэння. Арганізатар конкурсу — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Удзельнікамі ж могуць быць скульптары і архітэктары, якія маюць адпаведную прафесійную адукацыю.

Меморыя Курапатам

Кампазіцыйнае і пластычнае выкананне памятнага знака (мемарыяла) павінна быць вытрымана ў найлепшых традыцыях класічнага і нацыянальнага манументальнага мастацтва, адлюстроўваць галоўную ідэю — увекавечанне памяці ўсіх бязвінна загінулых ахвяр XX стагоддзя ў гісторыі Беларусі. Памятны знак павінен быць усталяваны ва ўрочышчы “Курапаты” і лаканічна ўлісвацца ў ландшафт. Дакладнае месца размяшчэння знака можа быць прапанавана ўдзельнікамі конкурсу з улікам асаблівасцей праекта і яго архітэктурна-пластычнага рашэння, уключаючы прапановы па добраўпарадкаванні тэрыторыі вакол знака.

Залукі для ўдзелу прымаюцца па 26 красавіка 2017 года па адрасе: г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 11, каб. 308, тэлефоны + 375 17 203 91 31. Конкурсныя матэрыялы павінны быць прадстаўлены ўдзельнікамі конкурсу 26 красавіка 2017 года не пазней за 17.00 па адрасе: г. Мінск, вул. Някрасава, 3, Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь.

Конкурсныя матэрыялы разглядаюцца журы на закрытым пасяджэнні не пазней за 1 мая 2017 года. Інфармацыя аб правядзенні конкурсу размяшчаецца на афіцыйным сайце Міністэрства культуры (рубрыка “Конкурсы і мерапрыемствы”). А ў бліжэйшы час будзе забяспечана адкрыццё дабрачынных рахункаў у рублях і замежнай валюце для збору сродкаў на стварэнне знака.

Пра суботнік у Курапатах — на старонцы 2.

Art-блог

Міхал Арачэў. Кашырына Яраслаўцава. Курсавы праект.

Лічбавы падыход

Нацыянальныя статыстычны камітэт Беларусі днямі апублікаваў статыстычны зборнік “Беларусь у лічбах”. Некаторыя факты, прыведзеныя ў публікацыі, непасрэдна закранаюць і сферу культуры краіны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Напрыклад, як вынікае з даных агульнанацыянальнай статыстыкі, у краіне цяпер функцыянуе 156 музеяў, у якіх налічваецца амаль 3,32 мільёна экспанатаў асноўнага фонду. Летас айчынныя музеі на-

Што ў статыстыцы?

ведала 6,309 мільёна чалавек. Гэта на 75 тысяч наведвальнікаў больш, чым у 2015-м.

Акрамя таго, са статыстычнага зборніка можна даведацца пра тое, якія музеі карысталіся летас найбольшай цікаўнасцю публікі. Так, самым папулярным музеем у 2016 годзе (як і ў 2015-м) стаў Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны: яго за год наведала 559,6 тысячы чалавек. На другім і трэцім месцы — мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой” і Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”, у якія

завітала 423,3 і 412,4 тысячы асоб адпаведна.

Прысутнічае ў зборніку і статыстыка па тэатрах. Так, на сёння ў Беларусі працуе 28 тэатраў, а агульная колькасць наведвальнікаў за мінулы год склала 1 мільён 711 тысяч чалавек (гэта на 81 тысячу менш, чым у 2014-м). На тэрыторыі Віцебскай і Мінскай вобласці дзейнічала па 2 прафесійныя тэатры, Гродзенскай і Магілёўскай — па 3, Брэсцкай і Гомельскай — па 4, а ў сталіцы рэспублікі тэатральнае мастацтва прадстаўлена 10 прафесійнымі калектывамі.

Заканчэнне — на старонцы 5.

Крытычная маса

27 сакавіка ў Магілёве завяршыўся XII Міжнародны маладзёжны тэатральны форум “M.@t.кантакт”. Чым запомнілася цяперашняе свята тэатральнага мастацтва? Якія далагляды адкрыла? Што адметнага прыўнесла ў фестывальны рух і нацыянальную культуру?

Надзея БУНЦЭВІЧ, Мінск — Магілёў — Мінск

Класіка на новы лад

Што можна асучасніць у Тургенева? Як даказалі рэжысёр Яўген Марчэлі і тэатр імя Фёдора Волкава з Яраслаўля — усё. На першым плане аказаліся гандарныя праблемы. Замест рамантызавана-летуценных дзяўчын — сексуальна заклапочаныя асобы, увасобленыя досыць парадыйна. А сам “Месяц у вёсцы” так і хацелася перайменаваць у “Гады ў глыбінцы”. Іткія “спрэчкі” з рускім класікам не абышліся ні без самоты (на першай дзеі многія сумавалі, “прачынаючыся” хіба на жартачках), ні без уздзеяння масавай культуры. Але знаходак, хай часам і фрывольных, хапала. Асабліва вылучаўся прыём нямога кіно — з цітрамі на экране і “жывым” тапёрам.

Тым і цікавы сучасны тэатр...

У праграме форуму апынуліся дзве версіі “Братоў Карамазавых” паводле рамана Дастаеўскага — прынцыпова розныя. Удзельнікі Тэатра-студыі “Theatoma” з Вільнюса пабудавалі лінію прыходу чалавека да веры, няпростага пошуку маральных каштоўнасцяў, зрабіўшы гэта надзвычай стыльна, інтэлігентна. Нават Чорт, што прыходзіць да Івана ў трызненнях, нагадваў спакушальна стрыманага інтэлектуала. Паказ спектакля ў адным з пакояў Музея этнаграфіі (цікава, што пастанова граецца ў розных умовах: у турмах, манастырах, касцёлах), жывыя царкоўныя спевы, прысутнасць артыстаў, не занятых у той ці іншай сцэне, сярод публікі, іх рэакцыя на сцэнічныя падзеі. А яшчэ выкарыстанне трох раскіданых па зале тыбецкіх чашаў, што ствараюць стэрэаэфект звановага водгулля, адчуванне замкнёнасці прасторы... Усё гэта спрыяла “ўключанасці” глядачоў, якія пачыналі адчуваць сябе членамі сям’і Карамазавых ці, у крайнім выпадку, іх найбліжэйшымі суседзямі.

Версія Льва Эрэнбурга і Тэатра-студыі “Невялікі драматычны тэатр” з Санкт-Пецярбурга была прывесчана на іншай тэме — не боскага, а д’ябальскага пачатку ў чалавеку, ягонага граху, маральнага падзення. Гэта выклікала іншую форму-структуру асобных эцюдаў (ад вельмі моцных да слабайшых), іншую сістэму лейтматываў: ці не ўсіх герояў “трэсла ў ліхаманцы”, усё ў розныя часы былі “прыгвождены к позорному столбу” (апошні, па словах рэжысёра, выступаў у ролі фалічнага сімвала), усё намагаліся ўскараскацца наверх, выклікаючы паралелі то з кірмашом, то з распяццем на крыжы.

ў “хатняй” галэрэі БДАМ. Гэта фактычна гатовая экспазіцыя аднаго з раздзелаў будучага музея беларускага дызайну.

Сярод выпускнікоў кафедры ёсць асобы легендарныя. Іх імёны на слыху, а творы — класіка. Але, зразумела, большасць тых, плён чыёй працы не такі бачны. Аднак без іх дызайн у Беларусі не паўстаў бы як культурная з’ява і творчая спецыялізацыя. Бо дызайн, у адрозненне ад выяўленчага мастацтва, дзе творца ў значнай ступені сам сабе гаспадар, — “камандная гульня”. Тут вынік — часцей за ўсё не ўнікальная аўтарская рэч, а ўзор для тыражавання. Грунтоўна распрацаваная канцэпцыя тут часта важыць больш, чым творчае азарэнне. Ідэя, годная калі не для ўніверсальнага, дык хаця б шырокага скарыстання, тут больш каштоўная, чым тая, што прышпілена да канкрэтнага месца і часу.

Заканчэнне — на старонцы 8.

Днямі канцэртнага зала Сафійскага сабора распачаўся XXX Міжнародны фестываль старадаўняй і сучаснай камернай музыкі, які працягнецца да 27 красавіка. “30 гадоў, — зазначаюць у Нацыянальным Полацкім гісторыка-культурным музеі-запаведніку, — гэта цэлая эпоха, і ўжо не адно пакаленне музыкантаў ды слухачоў вырасла на фестывалі”. Да ўсяго, адметны ў маштабах рэспублікі праект сёлета прысвечаны 1155-годдзю горада над Палатай.

ЭПОХА ПОЛАЦКАГА ЧАСУ

Платон Нікалаев.

28 сакавіка ў канцэртнай зале Сафійскага сабора распачаўся XXX Міжнародны фестываль старадаўняй і сучаснай камернай музыкі, які працягнецца да 27 красавіка. “30 гадоў, — зазначаюць у Нацыянальным Полацкім гісторыка-культурным музеі-запаведніку, — гэта цэлая эпоха, і ўжо не адно пакаленне музыкантаў ды слухачоў вырасла на фестывалі”. Да ўсяго, адметны ў маштабах рэспублікі праект сёлета прысвечаны 1155-годдзю горада над Палатай.

На гэтым тыдні завяршыўся той этап фэсту, пра які можна казаць як пра клопат аб будучыні. II Адкрыты абласны дзіцячы фартэп’янный конкурс “Іяган Себасц’ян Бах і XXI стагоддзе” сабраў прадэманстраваць сваё майстэрства на сляпіннай сцэне ў Сафійскім саборы 41 юнага піяніста з 8 гарадоў рэспублікі. Лаўрэатам першай прэміі стаў палачанін Платон Нікалаев, дарэчы, самы юны з канкурсантаў.

Ну а 4 красавіка Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны Аляксандра Ансімава пачне канцэртны марафон, прычым са знымым калектывам гэтым днём выступіць піяніст, лаўрэат міжнародных конкурсаў Арсеній Садыкаў — палачанін.

Вектар — слушны

Калі, маючы пэўны досвед, азіраешся назад, высвятляецца, што ты быў сведкам і ўдзельнікам падзей, па сутнасці, гістарычных. У 1970-х я быў звычайным студэнтам мастацка-прамысловага факультэта нашага Тэатральна-мастацкага інстытута. Але сярод аднакурснікаў былі тыя, чый талент выклікаў захапленне тады, чым творчым і кар’ерным дасягненням я радуся сёння. І вучыўся я на кафедры графічнага дызайну (называлася гэта напачатку “наглядная агітацыя, прамграфіка, арганізацыя выстаў і рэкламы”), якая святкуе 40-годдзе.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Наш курс быў другім выпускам кафедры. На першых курсах мы, будучыя аб’ёмшчыкі і графікі, вучыліся па адзінай праграме, спасцігаючы асновы і прынцыпы дызайну ўвогуле, а далей была спецыялізацыя. Вызначальным у ёй было жаданне студэнта. Ён мог выбіраць — працаваць у перспектыве на вытворчасці з матэрыяльнымі аб’ектамі або засяродзіцца на тым, што тады называлі “раскруткай” (маючы на ўвазе не толькі рэчы на продаж, але і сацыяльныя праекты), а сёння вызначаецца як маркетынг. Наведаўшы юбілейную выставу, я нібыта і да гісторыі прычынніўся, і маладосць прыгадаў.

Выстава разгорнута на двух пляцоўках — у Музеі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (чацвёрты паверх корпуса, дзе месціцца факультэт дызайну і джаратыўна-прыкладнага мастацтва) і

"К" інфармуе

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў указ, у адпаведнасці з якім больш за 40 чалавек удастоены дзяржаўных узнагарод. Сярод іх — і прадстаўнікі сферы культуры і мастацтва краіны, паведамляе прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Так, ордэнам Францыска Скарыны ўзнагароджаны мастак-графік, член Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Савіч. Медалём Францыска Скарыны ўганараваны намеснік дырэктара Маладзёжнага тэатра эстрады Аляксандр Далжэўскі, дырэктар і галоўны рэдактар выдавецтва "Чатыры чвэрці", член прэзідыума Саюза пісьменнікаў Беларусі Ліліяна Анцух, мастацкі кіраўнік Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Адам Мурзіч, мастак-графік, член Беларускага саюза мастакоў Павел Семчанка.

Акрамя таго, гэтым жа Указам прадстаўнікам розных сфер дзейнасці прысвоены ганаровыя званні. У прыватнасці, заслужаным

артыстам Рэспублікі Беларусь стала артыст драмы — вядучы майстар сцэны Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра Святлана Літвіненак.

Днямі на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале Рэспублікі Беларусь была апублікавана пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 3 сакавіка 2017 года № 16.

Згодна з названым дакументам, уносяцца змены ў дадатак да пастановы ведамства ад 30 студзеня бягучага года № 7 "Аб вызначэнні пераліку творчых саюзаў". З найбольш адметных змен — павелічэнне спіса тых арганізацый, якія на сёння маюць статус творчых саюзаў. Такім чынам, пералік папоўніўся адразу трыма адзінкамі: гэта грамадскае аб'яднанне "Саюз беларускіх пісьменнікаў", рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне "Беларускі літаратурны саюз "Полоцкая ветвь" і грамадскае аб'яднанне "Беларуская гільдыя майстроў і рамеснікаў".

Суботнік у Курапатах

25 сакавіка ва ўрочышчы "Курапаты" адбыўся суботнік, ініцыяваны Федэрацыйнай прафсаюзаў Беларусі. Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

Каментуе міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў.

Падчас суботніка.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА).
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Вольга РОПАТ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешка ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.
"Культура", 2017. Наклад 4 484. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Паглісана ў друк 31.03.2017 у 19.00. Замова 1365. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Як сцвярджаюць стваральнікі "Бітвы аркестраў", аналага гэтаму музычнаму спаборніцкаму шоу ў свеце няма. Свой пачатак яно бярэ з вясны 2015 года, і з таго часу ў розных гарадах Украіны перыядычна на канцэртных пляцоўках сыходзяцца ў творчым баі лепшыя мясцовыя калектывы, замежныя гасці. Нядаўна ў якасці ўдзельнікаў праекта ўпершыню апынуліся і айчынныя выканаўцы...

Алег КЛІМАЎ

"Паядынак" складаецца з трох частак. У першым, аўтарскім туры візавы выконваюць творы, напісаныя ўдзельнікамі "каманд" альбо створаныя для іх іншымі кампазітарамі. У другім, нацыянальным, гучаць народныя і сучасныя шлягеры сваіх краін. У трэцім, у туры "сусветныя хіты", — вядомыя на ўвесь зямны шар "бавевікі", незалежна ад жанраў. Пераможцу выбіраюць гледачы, якія наведвалі гэтае мерапрыемства і прагаласавалі ўваходнымі білетамі.

Тыдзень таму выклік Нацыянальнага акадэмічнага аркестра народных інструментаў Украіны прыняў наш Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Рэспублікі Беларусь імя Іосіфа Жыновіча. Святкавалі перамогу на сцэне кіеўскага Нацыянальнага палаца мастацтваў "Украіна" гаспадары, але такімі ўжо расцараванымі беларусы дадому не вярнуліся. Пра тое, як усё было, "К" распавяў мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор аркестра імя Жыновіча, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл КАЗІНЕЦ.

— Я не лічу, што перавага калегаў у 350 — 400 галасоў (пры больш чым трохтысячнай змяшчальнасці залы) — гэта параза. Ды і не маглі яны праіграць, улічваючы патрыятычны ўздзім у іх краіне (адпаведна — падтрымка публікі); вопыт — тое, што для ўкраінцаў гэта быў ужо пяты выступ у рамках шоу. Тым не менш з гутарак з кіраўніцтвам аркестра "супернікаў" я зразумеў, што яны зусім не былі ўпэўненыя ў сваёй перамозе, бо ведалі, з якога класа музыкантамі ім давядзецца "ўступіць у дыялог".

— **Беларускі глядач, выходзячы з яго ментальнасці, прысудзіў бы перамогу гасцям...**

— Безумоўна. Ёсць такое ў нашым народзе: спачатку — для іншых, потым — для сябе. Але, паўтаруся, засмучэння ў нас няма. Была радасць ад самога мерапрыемства, ад таго фону, на якім яно праходзіла. Калі і ўкраінскія, і беларускія нумары шлі пад такі "скандзёж" залы, калі эмоцыі з яе захаплялі сцэну. Я правёў тысячы канцэртаў з аркестрам, але падобнай атмасферы не ўгадаю. І мяне ўразілі нашы музыкан-

Аркестр і яго саліст Ігар Задарожны.

"Бітва..." удалася!

Наш калектыв у спарынку аркестраў у Кіеве

Міхаіл Казінец у адным з вобразоў да шоу, з украінскім калегам Віктарам Гуцалам.

Здымае Сяргей Шаптуноў.

ты, якія ўсімі фібрамі душы адгукнуліся на глядацкую рэакцыю — сваім майстэрствам, настроем. Такой рызыкай у іх вачах, паводзінах я ніколі не бачыў! У мяне самога, чалавека 78-гадовага, адрэналін зашкальваў! Я вельмі рады, што пабачыў "іншы" наш аркестр, убачыў у ім і дзіця, нібы залучанага ў найцікавейшую гульню, і дарослага, які ўсур'ез біўся за Беларусь. Але, вядома, адзін да аднаго "супернікі" паставіліся з вялікай вавагай і ўдзелам, падтрымліваючы нумары "праціўніка" апладысмантамі, нейкімі задаволенымі воклічамі.

— **А як наогул уся гэтая гісторыя пачалася?**

— Сціпла скажу, што пра высокі ўзровень нашага аркестра вядома на ўсёй постсавецкай прасторы, нават нягледзячы на тое, што пасля развалу Саюза міжкультурныя сувязі паміж былымі яго рэспублікамі і па гэтую пару застаюцца шмат у чым не адноўленымі. І яшчэ такі факт. Гадоў сем таму мы сустраліся з Нацыянальным акадэмічным аркестрам народных інструментаў Украіны ў Ліпецку на Міжнародным фестывалі прафесійных аркестраў народных інструментаў... А ў сярэдзіне сакавіка аркестр атрымаў запрашэнне на шоу, пра якое мы нічога не ведалі. І ўсе адразу кінуліся "капаць" інтэрнэт у пошуках інфармацыі аб праекце. Ён нам здаўся ве-

льмі цікавым, і мы амаль не разважалі, ці ўдзельнічаць. Усе выдаткі — праезд, праżywанне, харчаванне і гэтак далей — узяў на сябе бок гаспадароў. І два тыдні аркестр шчыльна рыхтаваўся да паездкі, у гарачых спрэчках выбіраючы рэпертуар, рэпетуючы з рэаніцы да вечара.

— **"Спарынг" складаецца з трох "раўндаў"...**

— Так, і на сцэне адначасова знаходзіліся абодва аркестры, па чарзе, праз нумар, выконваючы свае праграмы, а чатыры творы выканалі су-

месна (у іх саліравалі ўкраінскія вакалісты). У аўтарскім туры мы прадставілі "Звіняць цымбалы і гармонік у Кіеве" нашага дырыжора, аранжыроўшчыка і мультыінструменталіста Аляксандра Крамко — замалёўку, што дэманструе магчымасці аркестра ў цэлым і яго інструментальных груп паасобку. У нацыянальным блоку прагучалі "Ох, без дудкі, без дудкі ходзяць ногі не туды..." Крамко, "Каляда" ансамбля "Песняры" (саліраваў Андрэй Коласаў, а прыпеваў разам з ім спяваў увесь аркестр), "Дзівосы Купалля"

Уладзіміра Кур'яна і... наша прывітанне ўкраінскаму слухачу — песня "Реве та стогне Дніпр широкий...", у фінале якой у зале падняўся сапраўдны захоплены рык. (Тады я і зразумеў, што мы сёння не пераможам...) Сусветныя хіты склалі фрагмент саўндтрэку адной з частак фільма "Піраты Карыбскага мора", "Besame Mucho" (гэты шлягер на ўсе часы пачынаўся з... "бітлоўскай" "Yesterday"), джазавы стандарт "All of Me" праспявала Марына Васілеўская, Ігар Задарожны — "Sway" (англамоўную версію лацінаамерыканскага хіта), Андрэй Коласаў — "Highway Star" гурта "Deep Purple".

— **Шоу мела на ўвазе і візуалізацыю праграм...**

— Вельмі шмат усяго адбылося за гэтыя тры гадзі-

■ Спецыяльна для "К"

Юлія Сімяонава пра шоу: "Абодва калектывы паказалі сябе вельмі годна. Я прагаласавала за беларускі аркестр. І не толькі з-за таго, што мяне з ім звязваюць практычна роднасныя павязі, але і таму, што трэба аддаць належнае яго музыкантам, якія паказалі высокі ўзровень майстэрства, валоданне рознымі стылямі: ад спрадвечна народных — з выкарыстаннем аўтэнтчных музычных інструментаў, да адпаведных яркаму сучаснаму шоу, у якое абсалютна лагічна ўпісаліся цымбалы ды баяны. Брава музыкантам аркестра, салістам-вакалістам і, вядома, Міхаілу Антонавічу Казінцу — артысту з вялікай літары, які, нягледзячы на відавочныя навакольныя складанасці жыцця, беражэ і падтрымлівае традыцыі нацыянальнага аркестра і беларускага мастацтва ў цэлым і змагаецца за ўзровень майстэрства, годны лепшых сусветных сцэн!"

ны. На "Ох, без дудкі..." я прапрапрапраўся ў сінюю тройку, з нагруднай кішэні тырчала кветка, на мне былі ярка-лапезны гальштук і кепка — таксама з кветачкай. Падчас выканання музычнай паэмы "Дзівосы Купалля" цымбалісткі — заслужаная артыстка Беларусі Ларыса Рудлеўская і лаўрэат міжнародных конкурсаў Аксана Хохол (можаце сабе ўявіць, якую рэакцыю выклікала яе прозвішча ў зале) — з'яўляліся на сцэне з вянкамі на галаве, да іх падыходзіў Саша Крамко з акарынай і яны нешта такое варажылі. У "Піратах..." я ствараў вобраз капітана (у кіцелі, фуражцы), камандаваў: "Боцман, аддаць швартовы!", мяне па ходзе імпрэзы выцягнуў са сцэны пірат — барабаншчык Сяргей Шаптуноў, які даў сапраўдны майстар-клас на ўдарных. На "Yesterday" я быў апрануты на англійскі манер — у фрак ды капялюш, які, страсянуўшы з яго пыл, потым адкідаў (фрак таксама здымаў).

— **Украінскі тэлеглядзач убачыць "Бітву"?**

— Так, яна здымалася.

— **Што даў праект аркестру, акрамя досведу?**

— Я задумаўся над тым, што нам патрабуецца нейкая "рэканструкцыя" інструментарыя. Некаторыя народныя інструменты мы выкарыстоўваем выбарачна, час ад часу. Большая іх канцэртная "эксплуатацыя" дапоўніць наша гучанне новымі фарбамі.

— **Вы ж нешта падобнае ў Белдзяржфілармоніі калісьці ладзілі. Ці магчыма "Бітву аркестраў" перанесці на нашы рэаліі?**

— Гэта працаёмка, выдаткова, але чаму не? Было б выдатна, каб знайшліся энтузіясты, лепш з грашыма, якія адважыліся б ажыццявіць падобнае ў нас. Упэўнены, глядач на такое маштабнае шоу пайшоў бы, высокі рэйтынг тэлебачання яно дало б. І дэвізам яго можна зрабіць фразу Уладзіміра Караткевіча: "Рабі нечаканае, рабі, як не бывае, рабі, як не робіць ніхто, — і тады пераможаш".

А я сапраўды некалі запрасіў для выступлення з намі ў адным канцэрте Нацыянальны акадэмічны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Беларусі, але тое не было "змаганнем", а праграмы двух калектываў, нумары якіх таксама чаргаваліся.

— **У Кіеве ў вас адбылася цікавая сустрэча...**

— 3 Юлія Сімяонавай, унучкай народнага артыста СССР Канстанціна Сімяонава, які ў 1938 — 1941 гадах быў першым галоўным дырыжорам аркестра народных інструментаў нашай філармоніі (яна сама, дарэчы, з адукацыі харавік-дырыжор). Мы абмяняліся з ёй успамінамі пра яе дзядулю, з якім мне прашчасціла быць знаёмым у 1970-я. Я распавёў ёй тое, што мне распавядалі пра Канстанціна Арсеньевіча тыя артысты, хто з ім працаваў яшчэ ў даваенны час. Юлія была вельмі ўсхваляваная сустрэчай і дзякавала за, як яна выказалася, "бліскучае выступленне аркестра, якім калісьці дырыжыраваў мой дзед"...

Тым і цікавы сучасны тэатр

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Такая паўторнасць прыёмаў не заўсёды ішла на карысць. Але фінал, калі мужчыны ў падгузніках згрудзіліся і замерлі ля ступа, асацыявалася ў тым ліку з адлюстраваннем біблейскіх тэм у жывапісе, скульптуры. Менавіта яна, нарэшце, адарвала аповед ад грэшнай зямлі.

А як наконт класікі XX стагоддзя? Спектаклі рэжысёрскай лабараторыі "Вучні Тумінаса" пры Вахангаўскім тэатры ў Маскве расквецілі палітру фэсту і абсурдам Янэска ("Кароль памірае"), і экзістэнцыялізмам Сартра ("За зачыненымі дзвярыма"). Праўда, першы са спектакляў аказаўся куды больш шматгранным, звязаўшы ўсе эпохі і падкрэсліўшы амбівалентнасць герояў, якія выклікалі на свой адрас не толькі кліны ды ўсмешкі, але і спачуванні.

■ Тым часам

У Міжнародны дзень тэатра ў Мінску ўручалі ўзнагароды Беларускага саюза тэатральных дзеячаў. Пра адну з галоўных — "Хрустальную Паўлінку" — мы пісалі: яе атрымала народная артыстка СССР Тамара Ніжнікава. Сёлета ж уручана і другая "...Паўлінка" — заслужанаму артысту краіны Барысу Барысэнку. "Хрустальную кветку" за яркі дэбют прысудзілі Паўлу Еўтушэнкаву з Горкаўскага тэатра і Вользе Жалезскай з Музычнага. За вялікі ўнёсак у развіццё тэатральнага мастацтва адзначылі яшчэ аднаго горкаўца Валерыя Шушкевіча. А "Хрустальны анёл", якога ўручаюць артыстам тэатраў лялек, атрымаў Алег Рыхар з Беларускага тэатра "Лялька".

Плён асветніцтва

Калі Дастаеўскі ў пецярбургцаў атрымаўся "галоўным крывадушнікам рускай літаратуры" (так заўважыла польска-расійскі крытык Настася Гуліна на адным са штодзённых абмеркаванняў), дык Пушкін, пры ўсім злёгка іранічных захадах Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага тэатра "Субота" ў спектаклі "Выратаваць камер-юнкера Пушкіна", захаваў арэол "бязвіннай ахвяры самаўладдзя". А некаторыя паралелі, праведзеныя між пэтам і "савецкім абывацелем" Пітуніным, прыводзілі да думкі, што "ахвярапрынашэнні" лад грамадства працягваюцца і ў нашы дні. Але агульная танальнасць пушкінскага "пі-

яру" аказалася злёгка іранічнай і таму дадаткова прывабнай для моладзі і падлеткаў. (Шкада, у звязку з тым, што ў праграме форуму не аказалася нядаўняй прэм'еры гаспадароў — "Скарыны" паводле п'есы Мікалая Рудкоўскага. Уключэнне спектакля ў афішу дазволіла б яшчэ больш глыбока пагутарыць пра сучасную беларускую драматургію, а таксама папоўніць заяўленую асветніцкую лінію не адно іроніяй, але і дыскусійнасцю, глыбінёй філасофскіх і мастацка-эстэтычных падыходаў да гісторыі.

Што ж да "іранічнага асветніцтва", дык яно прысутнічала і ў "Лондане", пастануленай Аленай Сілуцінай у тэатры імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску, і ў танцавальным перформансе "Прадметная размова" Вольгі Скварцовай (Беларускі дзяржаўны маладзёжны

тэатр), куды былі ўключаны відэазапісы лекцыі і абмеркаванняў, прысвечаных сучасным творам розных жанраў і нават відаў мастацтва.

Іроніяй, гратэскам, клаўнадай была наскрозь прасякнута "Каралева прыгажосці" тэатра "Залатыя вароты" з Кіева. Жорсткая драма ў парануюцы Максіма Галенкі атрымала жанравае азначэнне "чорнай камедыі", але спектакль, нягледзячы на захаваны трагічны фінал, атрымаўся светлым, бо быў прасякнуты не адно нянавісцю, але і каханнем. А гэгі і парадыйна-камічныя асацыяцыі вялі і да адэскіх "Масак-шоу", і да харэаграфічнага гумару "Кіеў Мадэрн-балета" на чале з Радзі Паклігару.

Іронія як моцны рухавік

Галоўнае пра "М.@rt.кантакт-2017"

драматургічнага разгортку, гулівыя варыяцыі на тэму (падкрэслію, не на п'есу) "гора ад розуму" былі відэавочныя ў спектаклі Расійскага акадэмічнага маладзёжнага тэатра "Як я стаў ідыётам". Калі ў аднайменным рамана Мартэна Пажы, пакладзеным у аснову, больш акцэнтавалася тэма грошай, дык у спектаклі — магчымаць заставацца сабой, а не быць "як усе", калі гэта ламае індывідуальнасць. Стаўка была зроблена на максімальную візуальную літаратурнага тэксту, мільгаценне сцэн, дзе ўсё тыя ж артысты (паводле сюжэта сябры разуменіка), дадаўшы колькі дэталей у сваё аблічча, ігралі астатніх персанажаў густанаселенага аповеду. Нейкія сцэны атрымаліся цікавымі, іншыя можна было б і скараціць. Такая пярэстасць часам мела адмоўны эффект — і асабіста мне прыгадаўся наш колішні спектакль "Па імені Спідар", прысвечаны падобнай тэме сацыялагічнага героя, які адмаўляе грошы, але пастаўлены Наталляй Лявановай стильна, лаканічна, прыцягваючы працай думкі.

Роздум на карысць айчынных тэатральных сіл выклікаў казахскі спектакль "Адна-класнікі. Урокі жыцця", першапалова якога была вырашана ў стылістыцы фільмаў пра шчаслівае даваеннае жыццё. Два гады таму да гэтай п'есы "Наш клас" сучаснага польскага драматурга Тадэвуша Слабадзяніка звярталася ў рамках Лабараторыі рэжысёрскіх праектаў наша Валянціна Мароз, зрабіўшы са студэнтамі Акадэміі мастацтваў майстэрні Мікалая Кірычэнка эскіз да спектакля. Але далей справа не пайшла. Шкада! Тая праца была больш стыльнай і з мастацкага пункту гледжання — актуальнай.

Фіналам было слова

На выніковай прэс-канферэнцыі тэатральныя крытыкі былі як ніколі аднадумнымі:

форум вылучаўся ўдалай праграмай — зорнай, насычанай мастацкімі падзеямі, адкрыццямі імёнаў, балансам працягу традыцый і эксперыменту, уваабленнем класікі і зваротам да вострых сучасных тэм. Гэта ж у адзін голас усе вызначалі высокі ўзровень айчынных пастаноў, заўважыўшы ў іх нейкія новыя для нас аспекты. Ірына Лапа з Польшчы ўбачыла ў спектаклі "Саша, вынесі смецце" працяг антычнай тэмы "вяртанцаў". Марыя Танану з Літвы, у цэлым не пагадзіўшыся з прачытаннем "Крэйцаравай санаты" галоўным рэжысёрам Магілёўскага драмтэатра Саўлюсам Варнасам, угадала яго ж прачытанне талстоўскага аповеду ў Панявежысе як узор. Дыскусія разгарнулася вакол спектакля "Гэта ўсё яна": Андрэй Масквін з Польшчы яго гораца падтрымліваў, нашы крытыкі — параўноўвалі з больш удалымі, на іх думку, ранейшымі ўваабленнем гэтай п'есы.

Увогуле, кандыдат мастацтвазнаўства, рэдактар аддзела культуры маскоўскай газеты "Трыбуна" Любоў Лябедзіна неяк выказала шчырае здзіўленне тым, як добра развіта ў Беларусі тэатральная крытыка і, шырэй, аналітычная думка пра тэатральнае мастацтва. А між тым, "крытычную масу" фестывальнай палітры прадстаўлялі не толькі такія імёны, як Таццяна Арлова і Людміла Грамыка, але і новыя пакаленні айчынных тэатразнаўцаў — у прыватнасці, Алена Мальчэўская, якая творча ўзрасла на гэтым форуме, наведваючы яго са студэнцкіх гадоў, і зусім яшчэ маладая, вельмі "вострая" ў сваіх заўвагах Настася Васілеўская. Гэта сведчыць пра наяўнасць і развіццё нацыянальнай школы мастацкай крытыкі, нягледзячы на не самыя спрыяльныя для гэтага ўмовы, калі анонсы і рэкламныя матэрыялы пераважаюць над рэцэнзіямі, а

падыход да ацэнкі "выціскаеца" павярхоўным пераказам сюжэта. Каб на "М.@rt.кантакт" такога не было, да форуму прыцягваюцца маладыя "акулы п'яра". Праўда, летась яны аказаліся ніякавата бяззубымі (відаць, з-за адсутнасці магчымасці выпускаць друкаваны бюлетень). Затое была працягнута традыцыя майстар-класаў — і для маладых артыстаў, і для крытыкаў-пачаткоўцаў.

Ну а важнасць гэтага сегмента падкрэсліла прэзентацыя (не першая ў Беларусі) кнігі доктара філалогіі, дацэнта Варшаўскага ўніверсітэта Андрэя Масквіна "Беларускі тэатр 1920 — 1930-х: адабраная памяць", складзенай на аснове апісанняў у друку тагачасных спектакляў. Дый на цяперашнім форуме былі калектывы, якія з'яжджалі адразу пасля свайго выступлення і таму прасілі крытыкаў зрабіць абмеркаванне іх спектакляў "па гарачых слядах".

Дадатковым доказам неабходнасці "слова пра мастацтва", еднасці практыкі і тэорыі сталася заганная "Прадметная размова". І хця дыскусія на тэму, што такое сучаснае мастацтва, колькі там прафесіі, а колькі фанабэрыі, вядуцца другое стагоддзе, пытанне застаецца актуальным — найперша для той жа моладзі. А ў дачыненні да тэатра "мадулюе" ў цяперашняе супрацьстаўленне, з аднаго боку, знарочыстага "акцёрства", сцэнічных эфектаў, сапраўднага чарадзейства, зачараванасці — і, з другога боку, вербальнага тэатра, які часам мяжуе з дакументальнасцю ці максімальна спрощанымі чыткамі п'ес, падобнымі да "школьнага" чытання ўслых.

Акрэслены "канфлікт пакаленняў" звязаны, мяркую, са зломом эпох. Штосьці падобнае было ўласціва, да прыкладу, музыцы, калі адбыўся пераход ад складаных, наўмысна "зашыфраваных" поліфанічных структур барока да неверагодна дэмакратычнага ў параўнанні з гэтым класіцызму, дзе ёсць доволі простая мелодыя, складзеная з "уніфікаваных" элементаў-цаглінак, і такі ж просты, заснаваны на тыповых прыёмах акампанемента.

Пры цяперашніх эканамічных абставінах тэатр, зроблены "з анічога", будзе набіраць распаўсюджанасць, а з ёй і папулярнасць. Будзе прыцягваць навізнай (сапраўднай ці ўяўнай), эксперыментальнасцю альбо яе прывідама, новым віткам рэалістычнасці, даведзенай да гіперрэалізму. Але тым і цікавы сучасны тэатр, што ў ім суіснуюць розныя кірункі — і па-ранейшаму ўсё залежыць ад таленту ды асобы.

Лічбавы падыход

Клуб ці бясклуб'е?

Пытанне, вынесенае ў загаловак, узнікла нездарма. Пры скарачэнні — ці, як сёння кажучы, пры аптымізацыі — змяшэнне колькасці клубаў на сця выглядае цалкам заканамерным.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Напрыклад, як паведамлілі “К” у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, на сёння ў краіне функцыянуе 2 661 клубная арганізацыя. У ходзе аптымізацыі і рэфармавання іх колькасць, у параўнанні з данымі 2015 года, скарацілася на 111 адзінак, а за апошнія пяць гадоў — на 917 адзінак. У сувязі з гэтым, натуральна, назіраецца тэндэнцыя скарачэння колькасці клубных фарміраванняў: у параўнанні з 2015 годам — больш за 9 %.

Як падкрэсліў у сваім выступленні на выніковай калегіі міністэрства яго кіраўнік Барыс Святлоў, “у 2017 годзе неабходна актывізаваць работу па стварэнні арганізацый культуры змешанага тыпу і наданні клубным установам статусу юрыдычных асоб, прыняццём вычарпальныя меры па захаванні і развіцці існуючых клубных фарміраванняў”. Таксама актуальнай задачай, на думку Святлова, застаецца забеспячэнне несталежнасці культурынага абслугоўвання жыхароў сельскіх населеных пунктаў. Але ж 15,3 % раёнаў рэспублікі сёння не забяспечаны транспартнымі сродкамі — аўтаклубамі.

На жаль, як засведчыў пошук па рэгіёнах, справы з клубнымі фарміраваннямі, а таксама наяўнымі мабільнымі ўстановамі культуры сапраўды не такія добрыя, як хацелася б. Напрыклад, як адзначыў “К” начальнік аддзела народнай творчасці, культурына-дасугавай дзейнасці і ўстаноў адукацыі галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і пра справах моладзі Мінскага аблвыканкама Яўген Асташаў, у 2016-м, калі параўноўваць з годам папярэднім, у вобласці было скарачана 276 клубных фарміраванняў — гэта прыкладна 7 % ад агульнай колькасці (па Беларусі, нагадаю, гэты паказчык большы — 9 %).

— Што да аўтаклубаў, дык іх пакуль што няма ў Крупскім, Любанскім і Барысаўскім раёнах Мінскай вобласці, — паведаміў суразмоўца. — Праблема тут, напэўна, такая, як і ўсюды: аддзелам не хапае фінансавання на набыццё аўтамабіляў, якія можна было б задзейнічаць у якасці мабільных устаноў культуры.

На Брэстчыне з аўтаклубамі значна лепш: па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры галоўнага ўпраўлення ІРКСМ Брэсцкага

аблвыканкама Сяргея Панасюка, мабільныя ўстановы культуры на сёння функцыянуюць у 15 раёнах вобласці.

— Аўтаклуба ў нас няма толькі ў Ляхавіцкім раёне, — адзначыў Сяргей Панасюк. — Але самае галоўнае, на маю думку, тое, што дзейнасць “клубаў на колах” вельмі запатрабаваная: напрыклад, за мінулы год з іх дапамогай было праведзена 2 659 мерапрыемстваў, што на 56 % больш, чым годам раней.

Як дадаў суразмоўца, за мінулыя гады на Брэстчыне была праведзена праца па ўкараненні ўстаноў змяшанага тыпу: на сёння іх у вобласці 51, з іх 4 — у сферы адукацыі.

— Усяго на Брэстчыне працуе амаль 4 тысячы клубных устаноў, — кажа Сяргей Панасюк. — Прычым на адзін клуб — па стане за мінулы год — у нас у сярэднім прыходзіцца 8,1 клубных фарміраванняў. Летась гэты паказчык быў меншы — 7,9 клубных фарміраванняў на адну клубную ўстанову.

На Гомельшчыне, да слова, названы паказчык большы: як адзначыла “К” першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ІРКСМ — начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Інга Заўгародняя, па стане на 1 студзеня 2017 года на адну ўстанову клубнага тыпу прыходзіцца 8,4 клубных фарміраванняў. Гэтая ж лічба была і ў 2015 годзе.

— Што да працы над стварэннем клубных устаноў змешанага тыпу, дык яна ў нас вялася цягам мінулых гадоў і будзе, натуральна, працягвацца і сёлета, — адзначыла візаві. — Усяго на Гомельшчыне функцыянуе 548 клубных устаноў, у якіх дзейнічаюць агулам 4 615 клубных фарміраванняў (з іх 2 482 — для дзяцей). За мінулы год у нас закрылася 16 клубаў (але адкрылася і новая клубная ўстанова — грамадска-культурны цэнтр у гарпасёлку Акцябрскі), клубных жа фарміраванняў за 2016-ы стала менш на 109 адзінак.

І, як заўважыла Заўгародняя, аўтаклубы на сёння ёсць ва ўсіх раёнах вобласці, акрамя Лельчыцкага, але ў самым хуткім часе ён там будзе.

Што ж, у некаторых раёнах сітуацыя па агучаных пытаннях не выглядае зусім праблемнай. Асабліва гэта датычыць паказчыка “клубная ўстанова — колькасць клубных фарміраванняў”, а таксама лічбаў па наяўнасці — адсутнасці ў абласцях аўтаклубаў ды устаноў змешанага тыпу. І, мабыць, менавіта мабільныя ўстановы культуры ды клубы-бібліятэкі ў хуткім часе стануць асновай і прыярытэтам для сеткі клубных устаноў культуры Беларусі. Бо аптымізацыю, як і дэмаграфічную сітуацыю на вёсцы, наўрад ці зменім.

Мульцік шляхам перакладу

Размова пойдзе не пра тэхніку перакладкі, распаўсюджаную ў анімацыі, а пра пераклад стужак на беларускую мову. Падставай стала тое, што ў сталічным кінатэатры “Масква” адбылася прэм’ера ірландскага мульціка “Таямніца Келза”, які загучаў па-беларуску. Частка глядачоў прыйшла па запрашальніках, але зала была аншлагавай. Віват! Ды ёсць пра што задумацца.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Так, гэта не першая падобная акцыя — сусветнае кіно па-беларуску. Раней такія сеансы былі бясплатнымі, праходзілі ў кінатэатры “Перамога” і збіралі столькі глядачоў, што даводзілася ладзіць дадатковыя паказы. Спершыроўкай рэкламы з праславутымі “расцяжкам” па праспекце не было, інфармацыя распаўсюджвалася праз інтэрнэт — бездакорна спрацоўвала сарафаннае радыё. Улічваючы попыт, вырашылі ўзяць курс на “Маскву” — пры кошце квіткаў у пяць рублёў. Планаўца паказы і ў рэгіёнах — праўда, пакуль дакладныя даты не называюцца. Некаторыя з ранейшых стужак (да прыкладу, асобныя серыі “Свінкі Пэпы”) выкладзены ў сеціве для шырокага карыстання. Усяго перакладзена 20 фільмаў, спіс будзе пашырацца — у тым ліку і па прапановах глядачоў.

Пачыналася ўсё “знізу”, з прыватнай ініцыятывы Андрэя Кіма (ён сёння ўзначальвае праекты “Кінаконг” і “Беларускія ўік-эндзі”) і знакамітага актёра-кулаўца Паўла Харланчука-Южакова. Узнікла каманда аднадумцаў, з’явілася падтрымка (раней грошы збіраліся на краўдфандынгавай аснове). Афіцыйнымі партнёрамі выступілі мабільны і інтэрнэт-аператары. Але да ўсіх гэтых радаў прымешаецца і кропля горычы: надта ўжо адстаем мы ад сваіх суседзяў, дзе адразу ўцямілі, што прывучаць да роднай мовы праз лепшыя кінастужкі — вельмі перспектыўна. І максімальна “бяскроўна”, калі мова і сам моўны асяродок незаўважна ўваходзяць у падсвядомасць як штосьці блізкае, роднае, зразумелае. Падобная практыка даўно ўкаранілася пры вывучэнні замежных моў. А вось з роднай — прызвычайваемся толькі цяпер. І ўсё яшчэ даводзіцца раз-пораз тлумачыць, навошта гэта рабіць: маўляў, і па-руску ўсё зразумела, нават больш зразумела!

Але такія праекты, у рэшце рэшт, здольныя ўплываць не толькі на моўную, але і на ўласна мастацкую сітуацыю ў краіне. Шчыльная праца над чужой, але зорнай кінастужкай дазваляе ўспрымаць яе як “больш родную”, чым гэта адбываецца пры звычайным праглядзе. Міжволі ўнікаюць паралелі, напрошваюцца параўнанні з айчыннымі кадрамі, працай артыстаў, рэжысёраў, аператараў. Чым не майстар-клас? Падобныя паралелі ўнікаюць і ў гледа-

чоў. Следам за развагамі ідзе аналітыка, больш глыбокае ўнікненне ў матэрыял і яго выкладанне.

Тая ж “Таямніца Келза”, уладальніца некалькіх узнагарод і намінаваная на “Оскар”, вымусіла ўгадаць... Біблію Скарыны: асветнік Эйдан, прыехаўшы ў абацтва Келз, разам з тамтэйшым хлопчыкам Брэнданам імкнецца захаваць і дапісаць нейкую таямнічую кнігу. Некаторыя фрагменты, асабліва звязаныя з дзяўчынкай Ашлінг, якая жыве ў лесе і валодае сакрэтамі пераўвасабленняў, “праецыраваліся” на беларускія паданні і легенды паганскіх часоў. А наша афіцыйнае двухмоўе? Ці не судносіцца яно з такім жа становішчам у Ірландыі? Бо там англійскую мову ведаюць усе, па-ірландску ж размаўляе толькі частка насельніцтва.

Дэталыны разгляд

Самы прасты спосаб зрабіць мову брэндам?

Гэтыя героі ўжо размаўляюць па-беларуску.

Хай падобных перакладаў будзе больш! І менавіта на прафесійным узроўні, як гэта адбываецца ў названых вышэй праектах. Бо гэта яшчэ і той дыялог культуры, значнасць якога ўсё больш падкрэсліваюць навукоўцы, і той шлях да ўзаемапаразумення народаў, пра які не стамляюцца гаварыць палітыкі.

Міжволі ўнікае і супрацьлеглая думка. Цікава, калі ж нашы фільмы (натуральна, перадусім беларускамоўныя) пачнуць перакладаць на мовы суседзяў?..

Таямніца іміджу

Як ні сумна, але праблемай нумар адзін у сучасных школьнікаў становіцца вывучэнне беларускай мовы. Шмат чую, як бацькі з другога-трэцяга класа вядуць да рэпетытараў дзяцей, бо для апошніх нават элементарныя пераклады тэксту становяцца непад’ёмнымі.

Настасся ПАНКРАТАВА

На разгубленае “Што рабіць?” прапаную звыклую па вывучэнні замежных моў праграму занурвання ў матэрыял: беларускія словы будуць зразумелымі пра паглыбленні ў моўны асяродак. Тэатры, кнігі, песні — спіс можна доўжыць. На ролю перспектыўнага правадыра ў свет парадумення і прэтэндуе “Беларускія ўік-эндзі”.

Мяне заўсёды здзіўляла, чаму ў нашым грамадстве любая размова пра нацы-

янальны дубляж папулярных кінастужак абавязкова закнчаецца гучным: “А каму гэта патрэбна, калі ёсць рускамоўная версія?!” За апошняе дзесяцігоддзе неаднойчы ўзніклі ініцыятывы выпуску сусветнае кінамастацтва па-беларуску, будаваліся грандыёзныя планы і складаліся спісы топавых фільмаў для агучкі, але прыкметнага працягу ініцыятывы не атрымалі. Адна фірма спыніла сваю дзейнасць праз камерцыйную нерэнтабельнасць, пакінуўшы нам у тым ліку беларускамоўны Мілу Ёвавіч і Брусу Уліца. Другі праект грымеў перакладам ды “набліжэннем да айчыннай рэальнасці” шматчасткавага “Шрэка”, але таксама не выйшаў далей за стварэнне дыскаў. У гэты ж час было варта праехаць некалькі соцень кіламетраў да паўднёвых суседзяў з падобнай моўнай сі-

і адказ тым, хто сумняваецца, ці прагаласуе рублём айчынны глядач за сваё або замежнае, але з матчыным словам!

Публіцы ўжо абвясцілі дадатковы паказ напрыканцы сакавіка. Упэўнена, прыдуць не толькі бацькі, якія свядома навучаюць дзяцей роднай мове. Падцягнуцца і тыя, каму мова цяжка даецца, і тыя, хто хоча з вялікага экрана пачуць дакладнае беларускае вымаўленне. За мілагучнасць і прыгажосць трэба падзякаваць актёрам мінскіх тэатраў Паўлу Харланчуку-Южакову, Ганне Хітрук, Аляксандру Малчанаву і іншым. Асабліва адзначу цудоўную актрысу сталічнага тэатра лялек Святлану Цімохіну, якая ў кожным праекце імкнецца па-новаму перадаць характар персанажа. Яе работа ў “Таямніцы Келза” ў інтанацыях, тэмбры, падачы адрозніваецца ад вобраза ў

Дарэчы

Да Сусветнага дня мультфільмаў 6 красавіка Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа ладзіць музейны праект “Чаго на свеце не здараецца?..”, калі ў доме Коласа пакажуць мультфільмы па матывах беларускіх народных казак і папулярныя замежныя анімацыйныя ролікі ў перакладзе на беларускую мову, а таксама адбудзецца майстар-клас па вырабе папяровага мульціка з героямі твораў нашага класіка.

“Падынгане” настолькі, што толькі з цітраў становіцца канчаткова зразумела, што агучкай цэнтральнага персанажа займалася яна.

Дзеці, асабліва самыя малельныя, істоты даволі рацыянальныя: каб яны пачалі нешта рабіць, ім неабходна дазнацца, навошта гэта патрэбна. Кінастужкі з нацыянальным дубляжом, акрамя судакранання з лепшымі ўзорамі сусветнага кінамастацтва, уздымаюць у іх вачэй імідж беларускай мовы. Мы бачым самы прасты спосаб зрабіць мову брэндам у школьным асяродку.

У хлопчыкаў і дзяўчынак усё проста: калі папулярныя мішкі Падынганці ці наближаны да “Оскара” хлопчык Брэндан загаварыў па-беларуску, то для іх рэйтынг мовы ўзвышаецца, а яе веданне становіцца прыкметай крутасці. Мяркую, кінапрамак у суккупнасці з модай на айчынную тэматыку ў розных кірунках паўсядзённага жыцця дапаможа натуральна вярнуць матчынай мове рэальныя пазіцыі ў грамадстве.

Калектыў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае спачуванні дырэктару выдавецтва “Мастацкая літаратура” Бадаку Алесю Мікалаевічу з прычыны заўчаснай смерці жонкі.

Калектыў рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” шчыра спачувае дырэктару выдавецтва “Мастацкая літаратура” Бадаку Алесю Мікалаевічу з прычыны яго вялікай страты — смерці жонкі Жанны.

Днямі ў Палацы Незалежнасці адкрылася выстава. Гэта ініцыятыва Беларускага саюза мастакоў, ухваленая Адміністрацыяй Прэзідэнта. Плануецца іх шэраг, а гонар распахчы справу давераны за служанаму дзеячу мастацтваў краіны, лаўрэату Дзяржпрэміі, майстру краявіду Валерыю Шкарубе. Для экспазіцыі Валерыі адабраў работы, якія, на яго думку, найлепш адлюстроўваюць унікальнасць беларускай прыроды, яе прыгажосць.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Мастацкая выстава ў Палацы Незалежнасці — факт выключнай важнасці. Гэта знак кіраўніцтва краіны ўсім уладным структурам пра неабходнасць сур'ёзнага стаўлення да культуры ўвогуле і выяўленчага мастацтва ў прыватнасці. Дарэчы, сучаснае беларускае мастацтва шырока прадстаўлена ў аздобе ўнікальнага будынка.

Гэтая падзея падштурхнула мяне да разваг пра тое, што, уласна кажучы, можна лічыць тэрыторыяй мастацтва? Ці ёсць увогуле межы ў культурнай прасторы?

Мастацтва сілкуецца жарсцямі і сумненнямі. Новыя ідэі і формы нараджаюцца на зломе эпох (менавіта тады творца мае найбольшую свабоду), але яны афармляюцца структура, набываюць кананічную акрэсленасць і рэальны ўплыў на грамадскую свядомасць ва ўмовах сацыяльнай стабільнасці. Апошняе дзесяцігоддзе мінулага стагоддзя і пачатак бягучага далі моцны штуршок развіццю сацыяльнай актыўнасці на прасторы, якая была Савецкім Саюзам, а культуру ўзбагацілі новымі формамі і практыкамі.

Напрыканцы сакавіка ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў адбылася Рэспубліканская навуковая канферэнцыя на тэму "Актуальныя праблемы навукі і мастацтва". У канферэнцыі прынялі ўдзел больш за 60 даследчыкаў, выкладчыкаў, аспірантаў з розных ВНУ і дзеячаў мастацтваў з устаноў культуры краіны. Па просьбе старшыні Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў Рычарда Смольскага знаёмім чытачоў з некаторымі яе палажэннямі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Як зазначана ў рэзалюцыі канферэнцыі, прынятай аднагалосна, 2017 год аб'яўлены годам навукі, і гэтая акалічнасць вымушае больш сістэмна вывучаць стан сучаснага беларускага мастацтвазнаўства і літаратуразнаўства. Неабходна пільна даследаваць іх ролю і значэнне ў працэсах культурнага будаўніцтва, у тым ліку ў развіцці нацыянальнага прафесійнага мастацтва і мастацкай адукацыі ва ўмовах усталявання рынкавых законаў ва ўсіх сферах жыцця і дзейнасці. Аднак не варта забывацца на тое, што адзінкавыя мерапрыемствы не прыносяць чаканых змен. Удзельнікі падзеі прапанавалі праводзіць форумныя навуковыя і творчыя інтэлігенцыі на рэгулярнай аснове. Яны ўпэўнены, што грунтоўныя абмеркаванні надзённых праблем нават раз на тры гады паспрыяюць развіццю гуманітарнай навукі, прафесійнага

Праз разбурэнне стэрэатыпаў, змяшчэнне сэнсавых і стыльвых акцэнтаў адкрыліся новыя, не вядомыя раней перспектывы.

Але пераход ад сістэмы патэрналізму ў культуры да мастацкага рынку стаўся для пэўнага кола творцаў асабістай драмай. Ды і спахвіўцы культуры панеслі страты, бо цяпер давалося рэальна плаціць за тое, што раней лічылася ўмоўна бясплатным. Загаварылі нават пра "нерэнтабельнасць" звыклых форм мастацтва ва ўмовах рынкавай эканомікі...

Творчасць заўжды рызыка. Асабіста я знаёмы з мастакамі,

менталістаў, у кнігу вяртаецца ілюстрацыя, якую выдаўцы яшчэ адносна нядаўна лічылі непатрэбна раскошаю, з'явіліся прыватныя калекцыянеры і людзі, гатовыя плаціць за псіхалагічны камфорт, які стварае менавіта мастацтва, павялічваецца колькасць мастацкіх галерэй у сталіцы і рэгіёнах. Маюць сваю выставачную прастору, збіраюць калекцыі твораў мастацтва фірмы, што дбаюць пра свой прэстыж і імідж. Яны ж з'яўляюцца спонсарамі культурных праектаў. Ідзе гаворка пра тое, што варта ўдасканаліць наша заканадаўства такім чы-

даю з'яўленне персанальнай галерэі Аляксея Кузьміча ў вёсцы Махро Іванаўскага раёна і Валерыя Шкарубы — у Барысаве. Першая ўзнікла праз руплівасць Аляксея Кузьміча-малодшага, які такім чынам ушанаваў памяць свайго бацькі. Другая — падарунак Валерыя Шкарубы сваім землякам. Ягоная галерэя з'яўляецца структурным звяном Барысавскай цэнтральнай бібліятэкі імя Івана Каладзеева. Цяпер горад мае культурны цэнтр, які вабіць не толькі бібліяманаў. Я сказаў бы, што ў Барысаве скарысталі досвед Нацыянальнай бібліятэкі Белару-

За мяжой звыклай прасторы

Аўтар выставы Валерыя Шкаруба (першы злева) знаёміць са сваім творам народных артыстаў Беларусі Віктара Манаева і Таццяну Мархель, заслужанага дзеяча мастацтваў краіны, мастацтвазнаўцу Барыса Крэпка (першы справа).

які менавіта ў тыя гады сышлі з прафесіі, палічыўшы, што не мае сэнсу марнаваць час на нікому не патрэбную справу. Так было... Сёння сітуацыя іншая. Творчасць, зразумела, як была, так і засталася зонаю рызык, але эстэтычны чыннік, які на мяжы стагоддзяў быў для грамады, засяроджанай на матэрыяльных праблемах, увогуле не надта актуальным, цяпер зноў запатрабаваны ў нашай сацыяльнай практыцы. Сёння ёсць праца ў мастакоў-ману-

нам, каб спонсар, мецэнат меў праз сваё дабрадзейства не толькі павагу грамады, але і пэўныя выгоды. Каб укладанне грошай у культуру было эканамічна мэтазгодным.

Мне прыемна адзначыць, што людзі культуры, разумеючы спецыфіку дадзенага моманту ў развіцці краіны, гатовыя дапамагаць дзяржаве і грамадзце. Гатовыя часам паступіцца дзеля добрай справы сваімі матэрыяльнымі інтарэсамі. У якасці прыкладу зга-

сі, якая не толькі прапагандыст кніжнай культуры, але і папулярны рэжысёр выяўленчага мастацтва. Зладзіць выставу ў Нацыянальнай для мастакоў і дызайнераў вельмі прэстыжна.

Нармальнай з'явай стала тое, што мастацкія выставы ладзяцца ў дзяржаўных установах, наўпрост з культурай не звязаных. Так, не раз яны праходзілі ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі.

Музеі і спецыялізаваныя выставачныя залы — кананічная прастора мастацтва. Але, каб жыць, трэба развівацца, ахопліваць новыя абшары. І хоць "экспансія" — несімпатычнае слова, яно гучыць зусім інакш, калі гаворка ідзе пра пашырэнне прасторы культурнай. У канцэптуальным сэнсе мастацкая выстава ў банкаўскім офісе ці канцэрт музыкантаў-прафесіяналаў у клубе аграгарадка — падзея ў адным шэрагу з вернісажам ў Нацыянальным мастацкім музеі ці прэм'ера ў нацыянальнай оперы. Бо жыццё — гэта экспансія. Мастацкае жыццё не выключэнне.

K

мастацтва і нацыянальнай мастацкай адукацыі. У гэтай сувязі ўдзельнікі канферэнцыі чакаюць магчымасці правядзення ў год навукі Другога з'езда вучоных Беларусі, які вызначыць дзяржаўную стратэгію і тактыку развіцця разнастайнай навуковай сферы на бліжэйшыя 5-10 гадоў.

У зале Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў прагучала ідэя далейшага пашырэння і ўмацавання ўзаемадзейнасці творчых саюзаў з дзяржаўнымі структурамі (на перш — міністэрствамі), грамадскімі, а таксама прыватнымі і міжнароднымі арганізацыямі.

ішла і на пасяджэнні выніковай калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у Бабруйску). Мараць дзеячы культуры і аб стварэнні асобнага дзяржаўна-грамадскага фонду падтрымкі беларускага мастацтва. Для яго паспяхова дзейнасці яны лічаць мэтазгодным стварыць на заканадаўчым узроўні шэраг пэўных прэферэнцый. Прынамсі па аналогіі са знакамітым "падаткам на "балванкі" выступоўцы прапанавалі замацаваць падатковыя адлічэнні ў бюджэт фонду ад распаўсюджвання на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь твораў замежных калектываў і аўтараў

Прапановы ў рэзалюцыі

У рэзалюцыі зафіксавана прапанова пераўтварыць Беларускаю канфедэрацыю творчых саюзаў з грамадскага аб'яднання ў дзяржаўна-грамадскае. На думку ўдзельнікаў канферэнцыі, гэта дазволіць больш эфектыўна выкарыстоўваць значны і разнастайны патэнцыял творчых саюзаў у дзяржаўным і культурным будаўніцтве, а таксама развіваць надзённае дзяржаўна-прыватнае партнёрства ў сферы прафесійнага мастацтва і мастацкай адукацыі.

Сярод тэатралаў многія з настальгіяй згадваюць мінскі Дом акцёра, што месціўся насупраць Купалаўскага тэатра і быў сапраўдным цэнтрам прыцягнення лепшых творчых ды інтэлектуальных колаў беларускай сталіцы. Магчыма, таму ў рэзалюцыю канферэнцыі трапіла прапанова стварыць у Мінску Дом мастацтваў (зазначым: гаворка пра тое

(фільмы, спектаклі, канцэрты, гастрольныя туры, выставы і іншае).

На думку ўдзельнікаў канферэнцыі, Канфедэрацыі творчых саюзаў з зацікаўленымі дзяржаўнымі і іншымі грамадскімі арганізацыямі патрэбна распрацаваць комплексную дзяржаўную праграму па ідэйна-эстэтычным выхаванні моладзі сродкамі прафесійнага мастацтва. Таксама агульны шэраг канкрэтных сумесных захадаў для стварэння больш спрыяльных умоў дзеячам прафесійнага мастацтва, гуманітарнай навукі і мастацкай адукацыі. Прынамсі ў сферы тэатральнага мастацтва даследчыкі хочучы дакачацца адмысловага закона аб тэатральнай дзейнасці, новай праграмы развіцця тэатральнай справы ў Беларусі на перыяд да 2030 года і аднаўлення выдання часопіса-альманаха "Тэатральная творчасць".

вытворчасцю беларускіх мастацкіх, дакументальных, навукова-папулярных, асветніцкіх тэле- і відэафільмаў.

Удзельнікам канферэнцыі падаецца мэтазгоднай распрацоўка новай дзяржаўнай праграмы развіцця беларускага выяўленчага мастацтва і дызайну на перыяд да 2030 года. Чакае падтрымкі ідэя заснавання Нацыянальнай дызайнерскай прэміі за выдатныя дасягненні ў гэтай галіне творчай, тэхнічнай і канструктарскай дзейнасці. А таксама — стварэння Цэнтра інавацыйных дызайнерскіх распрацовак, які будзе аб'ядноўваць і кансалідаваць тых творцаў-наватараў, што здольны прапанаваць новыя ідэі, канцэпцыі, падыходы і іншыя эфектыўныя сродкі дасягнення беларускім дызайнам сапраўднага еўрапейскага і сусветнага ўзроўню.

K

Лічбавы падыход

Што ў статыстыцы?

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Творчымі калектывамі прафесійных тэатраў у 2016 годзе было праведзена больш за 9 тысяч спектакляў і канцэртаў, а таксама творчых вечароў. Рэпертуар летась склалі 970 спектакляў, з іх 163 — новыя пастаноўкі. 3 агульнай колькасці пастановак 308 належаць пяру менавіта айчынных аўтараў. Асобым кірункам тэатральнага мастацтва, як вядома, з'яўляюцца спектаклі для дзяцей. Дык вось, летась у рэпертуары прафесійных тэатраў было прадстаўлена 410 пастановак дзіцячых спектакляў, што складае 42,3 % усяго рэпертуару.

Да слова, па даных Белстата, самым папулярным летась (як і два гады таму) стаў Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета: сюды прыйшлі на імпрэзы амаль 240 тысяч чалавек (такім чынам, на яго прыпадае 14 % агульнай глядацкай актыўнасці па краіне). На другім месцы рэйтыngu — Беларускай дзяржаўнай акадэмічнай музычнай тэатр (137,6 тысячы наведванняў, 8 % глядацкай актыўнасці), на трэцім — Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М. Горкага (83 тысячы наведванняў, 4,9 % глядацкай актыўнасці). Замыкаюць пяцёрку лідараў Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча з Бабруйска (69,1 тысячы) і віцебскі Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа (66,1 тысячы).

Цікавая статыстыка прыведзена ў зборніку і па бібліятэчнай сетцы краіны. Яна, на жаль, так і працягвае скарачацца. Так, калі ў 2013 годзе колькасць публічных бібліятэк Беларусі раўнялася 3 458 установам, дык у 2015-м — ужо 2 893, а ў 2016 — 2 722. У 2013-м у бібліятэчныя ўстановы завітвала 3,6 мільёна чалавек, а ў 2015-м і 2016-м — 3,3 і 3,1 мільёна адпаведна. Змяншэнне актыўнасці ў кірунку бібліятэчных паслуг адбываецца нягледзячы на тое, што сама сетка бібліятэк скарачаецца не так хутка, як 3 альбо 5 гадоў таму. (А з нядаўняга часу да карыстальнікаў бібліятэк дадаюцца і віртуальныя чытачы...) Колькасць чытачоў у пераліку на тысячу жыхароў у 2013 годзе раўнялася 384 чалавекам, у 2015-м — 344 чалавекі, а ў 2016-м была зафіксавана на ўзроўні ў 331 чалавек. І наколькі лёгка змогчы бібліятэкі краіны выканаць паказчык па наведвальнасці (нагадаю, згодна з Дзяржпраграмай "Культура Беларусі" на 2016—2020 гады, за пяць гадоў колькасць карыстальнікаў бібліятэк павінна ўзрастаць на 20 % у параўнанні з 2015-м годам) — пакуль пытанне...

Таксама за апошнія гады знізіліся паказчыкі наведвальнасці кінатэатраў. Скажам, калі ў 2010-м у кінавідовішчыны ўстановы прыйшло 9 мільёнаў 597 тысяч чалавек, дык у 2015-м — 8 мільёнаў 285 тысяч, а летась — толькі 7 мільёнаў 951 тысяча. Зразумела, што дадзеная тэндэнцыя адлюстроўвае сітуацыю, калі з дапамогай інтэрнэту прэм'еру таго ці іншага фільма (хай сабе і ў нізкай якасці) многія людзі глядзяць на сваім дамашнім камп'ютары задоўга да экраннага паказу. І не варта забывацца, што за апошнія гады ў Мінску і абласных цэнтрах з'явіліся прыватныя кіназалы, якія адцягваюць глядачоў з дзяржаўных кінапракатных арганізацый.

Цікавую выбарку Белстат дае і па цырках, якіх у Беларусі два — у Мінску і Гомелі. У зборніку прыведзена статыстыка без разбіўкі на асобныя ўстановы. Колькасць іх прадстаўленняў за апошнія гады значна зменшылася. Калі ў 2013 годзе цырки давалі агулам 463 прадстаўленні, дык у 2015 -м — 439, а ў 2016-м — 375. Адпаведна знізілася і колькасць наведванняў: у 2013-м — 679,6 тысячы, пазалетась — 634,2, а летась — 513,6 тысячы.

І апошняе. Радуе, што за мінулы год у краіне было зафіксавана павелічэнне колькасці праведзеных канцэртаў. Так, у 2013-м агулам іх было зладжана 6 128, у 2015 — ужо 5 538, але летась — 5 896. Праўда, калі ў 2013 годзе было зафіксавана 1 мільён 487 тысяч наведванняў канцэртаў, дык у 2015-м — 1 мільён 376 тысяч, а летась — 1 мільён 145 тысяч. Такім чынам, цяпер на тысячу жыхароў краіны мы маем 121 наведванне канцэртаў (у 2013 і 2015 гадах гэта лічба была роўная 157 і 145 адпаведна)...

K

Зінаіда КАМАРОЎСКАЯ прывяціла амаль усё сваё прафесійнае жыццё ў сферы культуры народнаму Песняру. Гэта сапраўдны працоўны подзвіг: 30 гадоў яна дырэктар Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа.

Падрыхтавала Аліна САЎЧАНКА / Фота аўтара

— Зінаіда Мікалаеўна, а кепскі музейшчык — гэта які?

— Які адпрацаваў менш за год і пайшоў з музея. Калі чалавек працуе два гады і больш, ён прырастае душой да гэтай справы. Гэта як дыягназ.

— І яму можна грошы не плаціць, так?

— А якія грошы атрымліваюць музейшчыкі? Музейны работнік — гэта, перш за ўсё, прызванне, любоў і адданасць сваёй прафесіі. Любыя грошы кампенсуе адчуванне таго, што ты займаешся ўлюбёнай і патрэбнай справай. Калектыву ў нас у асноўным маладзёжны, мы, старэйшыя, імкнемся перадаць свой вопыт, але і шмат чаму вучымся і ў іх.

Пры прыёме на працу, паколькі музей літаратурны, перавагу аддаем выпускнікам філалагічнага ці гістарычнага факультэтаў.

— А чаго бракуе гэтым урашнім студэнтам?

— Малады супрацоўнік проста павінен прайсці ўсе музейныя этапы на практыцы: пазнаёміцца з фондавымі матэрыяламі, засвоіць азы стварэння выстаў, навучыцца метадыцы правядзення экскурсій і правілам працы з аўдыторыяй. Праз усё гэта прайшла і я, выпускніца філфака, яшчэ ў Купалаўскім музеі, дзе пачала сваю кар’еру.

— Якія каштоўнасці ў сучаснага пакалення, як вы адчуваеце? І чым яны адрозніваюцца ад каштоўнасцяў пакалення вашага?

— Думаю, што для кожнага пакалення галоўныя каштоўнасці — свая зямля, “родны кут”, тое, што перадаецца ў спадчыну з пакалення ў пакаленне: роднае слова, прыгажосць чалавечых пачуццяў, імёны славетных людзей, дзякуючы якім мы можам зразумець місію свайго з’яўлення на зямлі і з дапамогай светлай стваральнай энергіі паўсядзённасць ператварыць у паэзію.

І, бясспрэчна, погляды на многія рэчы ў розных пакаленняў адрозніваюцца, так і павінна быць, паколькі так дыктуе закон развіцця

Зінаіда Камароўская.

Вакол Якуба Коласа і пакалення рэальнага ўспрымання

Пошук кампрамісу паміж мемарыяльнасцю ды інтэрактывам

чалавецтва, але асноўны чалавечы якасці — прыстойнасць, павага і любоў — застануцца асноўнымі каштоўнасцямі на ўсе часы.

— Скажыце, чалавек савецкай школы і сучасны — ці розныя ў іх погляды на пабудову музейнай экспазіцыі?

— На маю думку, паміж паняццямі “музей савецкай школы” і “сучасны музей” няма глабальнай розніцы, паколькі паміж імі пралягалі не такія ўжо і вялікія часавыя межы, і асноўныя прынцыпы “савецкага” музеязнаўства выкарыстоўваюцца і сёння. Хоць час павінен уносіць свае карэктывы, і ў паўсядзённую практыку музеяў вельмі актыўна ўкараняюцца новыя інтэрактыўныя тэхналогіі, з’яўляюцца віртуальныя прасторы. Аднак усё ж прыярытэт падачы ў экспазіцыі арыгінальных матэрыялаў павінен быць, паколькі цяга людзей да сустрэчы з артэ-фактамі не змяняецца. Тэхнічны прагрэс можа прывесці да таго, што музеі на аснове лазерных і лічбавых тэхналогій ператвораць свае экспазіцыі ў аднолькавыя карцінкі. Як пры савецкай уладзе музейныя экспазіцыі былі братамі-блізнятмі

па сваёй ідэалагічнай задуме, так і ў цяперашні час, укараняючы новыя, але аднолькавыя тэхналогіі, музеі могуць страціць сваю індывідуальнасць.

Пабудова экспазіцыі, падача матэрыялу сёння больш смела дэманструюць разнастайнасць творчых канцэпцый, розных аўтарскіх поглядаў і пазіцый. Што да моладзі, дык яны больш крэатыўныя, упэўненыя, з добрымі памкненнямі да самаўдасканалення.

— Былі ў вашай дырэктарскай практыцы выпадкі, калі вы карысталіся правам “вета”? Вось зараз досыць востра стаіць пытанне з апублікаваннем літаратурных дзённікаў класікаў: Коласа, Багдановіча.

— З таго, што мы часткова экспанавалі, былі лісты Якуба Коласа да Аляксандры Кетлер. Галоўнае тут — этыка. Тое ж тычыцца і дзённіка Багдановіча. Колас у перапісцы сапраўды паўстае зусім іншым, нязвыклым для нас. Але калі ён веў перапіску, наўрад ці меркаваў, што яго словы будуць публічна агучаныя. Таму я катэгарычна супраць поўнага абнародавання гэтых дакументаў.

— А ці не адмаўляеце, што з правільным аналізам тыя ж лісты ўсё ж трэба будзе паказаць, асабліва моладзі? Падкрэсліць, што дзядзька Якуб быў мо і звычайным, але цікавым чалавекам.

— Мае прайсці час. Я не стаўлю на гэтай тэме табу. Лісты Якуба Коласа да Аляксандры Кетлер — своеасаблівы дзённік яго жыцця на працягу апошніх 10 гадоў жыцця. Пасля страты падчас вайны сярэдняга сына Юрыя і смерці любай спадарожніцы жыцця, жонкі Марыі Дзмітрыеўны, пісьменнік адчуваў боль душы і страшэнную адзіноту. Свае амаль штодзённыя думкі, развагі, клопаты ён перакладаў на паперу. У лістах да маладзейшай за яго на 30 гадоў асобы Якуб Колас неаднаразова падкрэсліваў чысціню сваіх памкненняў, “хоць людзі могуць гаварыць па-рознаму...”

— І ўсё гэта магло б быць сенсацыяй!

— Настойваю: спяшацца з гэтым не трэба. Колас увогуле чалавек быў сціплы, нават пра шлюб першай пачала размову Марыя Дзмітрыеўна. Вершы-прывячэнні будучай жонцы ён старанна хаваў у кішэнях, і калі б не выпадак, Марыя Дзмітрыеўна, можа, і не ведала б, што з’яўляецца музай будучага народнага паэта.

— Карацей, Якуб Колас такая постаць — як айсберг.

— Так, яго можна вывучаць да бясконцасці. І да дваццацітомніка можна было смела дадаць яшчэ тамоў дзясць.

— Хочацца падагульніць тэму пытаннем: ці не “экспрапрыравалі” музейшчыкі асобы і Коласа, і таго ж Багдановіча, уклаўшы класікаў у нейкае пракрустава ложа, хоць яны і большыя за яго?

— Не музейшчыкі ў гэтым вінаватыя, а школьная прэзентацыя аўтараў. Зараз многія значныя творы знаходзяцца ў спісе пазакласнага чытання (тобок — неабавязковага). Насамарэч Якуб Колас па натуре быў чалавекам з тонкім гумарам, да-

сціпны словам. Я раней думала, у каго яго сын Даніла Канстанцінавіч такі гумарыст, а ўчытаўшыся лепей у Коласа, зразумела — у бацьку.

— Вось вы акурат і пацвярджаеце сваімі словамі нашу прапанову. Але ж пагаворым пра іншае. У Літаратурным музеі Льва Талстога ў Яснай Паляне прыняты падобныя экспазіцыі падобны на ваш. Музей не мае спецыяльнага транспарту, туды пешкі трэба дабірацца некалькі кіламетраў. Але нават у “несе-зон” да Льва Талстога ходзяць натоўпы індывідуальных наведвальнікаў, кожныя 15 хвілін запускаецца новая група людзей. Чаму музей Коласа, які знаходзіцца ў цэнтры Мінска, не мае такой аўдыторыі?

— Не толькі ў наш музей не стаяць чэргі. Не стаяць чэргі ні ў музей Броўкі, ні ў музей Купалы. Таму тут трэба звяртацца да менталітэту відаць. Можа быць, і ў брэндзе справа, я не ведаю. Талстой ёсць Талстой. Пушкін ёсць Пушкін. Праблемы існуюць, карацей кажучы, можа таму музеі і спрабуюць зараз іншыя спосабы паказу. Вось я не згодная з тым, што музейная ўстанова павінна падмяняць клуб, дом культуры, ігравы цэнтр. Я музейшчык старой загартоўкі. Для мяне каштоўнасць — гэта экспанат, а не яго падмена. Мы захоўваем яго не для таго, каб стаялі чэргі. А масавасць мемарыяльнаму музею не на руку, бо да такой скарбніцы трэба ставіцца ашчадна.

— Магчыма, трэба здымаць добрае кіно кшталту “Ахоўвай мяне, мой талісман” Рамана Балаяна і правакаваць новыя выбухі цікавасці да класікаў з дапамогай добрых сцэнарыяў, выключных акцёраў, як тады гэта зрабілі Аляксандр Збруеў, Алег Янкоўскі, Таццяна Друбіч?

— Творчая спадчына Якуба Коласа — багатая, ёсць што экранізаваць, паказаць на сцэнах. У савецкі час няма было створана фільмаў з удзелам знакамітых акцёраў, пастаноўлена спектакляў не толькі пра-фесійнымі, але і самадзейнымі тэатрамі.

У нас ёсць выдатны Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску. На жаль, пастановак на яго сцэне па творах Якуба Коласа няма. Дык ці адпаведна насіць імя класіка тэатру, які не мае ў сваім рэпертуары ні аднаго спектакля паводле твораў народнага паэта, матывуючы гэта тым, што ён не будзе кашавым? Але ж на “Сымона-музы-

Форум

Пры падтрымцы Федэрацыі футбола Беларусі вырашана знайсці лепшую сучасную беларускамоўную песню аб ці не самым папулярным відзе спорту нашай краіны, для чаго і арганізаваны праект “Мова — Музыка — Футбол”.

Алег КЛІМАЎ

Любы чалавек альбо калектыву (не важна, ці займаюцца яны музыкай прафесійна), маглі выслаць свае кампазіцыі на беларускай мове на адзін з інтэрнэт-рэсурсаў, дзе шлягер і шукаўся. Першапачаткова паступіла 20 заявак, з якіх арганізатары да наступнага этапу — галасавання — адабралі адзінаццаць. З іх “сеціўныя заўзятары” і кампетэнтнае журы зафіксавалі лідараў — шасцёрку прэтэн-

Ударылі песняй па мячы!

Але безумоўны хіт пра беларускі футбол не адбыўся

дэнтаў на п’едэстал і спецыяльныя прызы.

У красавіку ж у адным з мінскіх клубаў пройдуць два паўфіналы-канцэрты, на якіх прадстаўнікі ўсё тых жа “арбітраў” вылучаць пару фіналістаў. Пераможцу вызначыць пашыраны склад журы, а імя яго назавуць у маі падчас вялікага канцэрта на “Барысаў-арэне”, што стане дэсэртама да аднаго з матчаў футбольнага чэмпіянату Беларусі. Тады ж узнагародзяць “сярэбраных і бронзавых медалістаў” ды ўручаць спецпрызы. Той жа, хто заняў першае месца, зможа зняць кліп на любы свой твор пад чутым кіраўніцтвам рэжысёра

Арцёма Лобача, запісаць уласную песню на добрай студыі, атрымаць ратацыю пераможнай кампазіцыі ў FM-эфіры ды абзавесціся мячом з аўтографамі гульцоў нашай зборнай.

Не пакінуць па-за ўвагай і ўсіх без выключэння канкурсантаў, а таксама тых выканаўцаў, якія калісьці выконвалі і, быць можа, працягваюць спяваць і дагэтуль беларускамоўныя песні пра айчыны футбол: іх творы выдадуць на CD-носьбіце.

“К” пасільна адгукнулася на гэты праект і звярнулася да некалькіх артыстаў, якія, да ўсяго, уваходзяць у футбольны клуб зорак беларускай эстрады “Арт-старс”, каб тыя,

праслухаўшы намінантаў яшчэ на стадыі “адзінаццаць надзей”, далі ім сваю ацэнку. А вось узначаліў каманду экспертаў...

Віталь РАДЗІВОНАЎ, нападаючы і капітан клуба “БАТЭ”, гулец зборнай Беларусі па футболе

— Не буду казаць за ўвесь беларускі футбол — ці здольныя гэтыя песні ўзбадзёрыць нашых гульцоў, стаць папулярнымі ў заўзятараў, — а выкажу асабістае меркаванне. Тры кампазіцыі станоўчыя эмоцыі ў мяне выклікалі, іх энергетыку я адчуў. Гэта трэкі гуртоў “Адрасу май” (“Небасхіл”), “МІП-бэнд” (“Будзеш першым!”) і “Ліс і Лес” (“Крывічы”). Іх я ў сваім плэеры

“круціў” бы і перад матчамі, і ў перапынках.

Альберт СКАРАХОД, спявак, паўабаронца і капітан “Арт-старс”

— Напэўна, такі конкурс быў патрэбны, але я не стаў бы спыняцца толькі на беларускамоўных песнях, прысвечаных нашаму футболу, адпаведна, пераставіўшы словы ў назве праекта: “Футбол — Музыка — Мова”. Зрэшты, калі акцыя задумвалася менавіта як прапаганда беларускай мовы ў галіне “спартыўнай песні”, то тут усё на месцы. Аднак для мяне такі падыход дзіўны... І гэтыя “рамкі”, як мне падалося, адбіліся на якасці матэрыялу. Пакуль дабарэшы да сутнасці кампазіцыі, улас-

на кажучы, да футбольнай тэмы, паспяваеш ацаніць узровень валодання выканаўцамі беларускай мовай, розны ўзровень... На жаль, вылучыць з трэкаў нічога не магу. І яшчэ прэтэнзія. Калі конкурс прэтэндаваў на нейкую маштабнасць, рэклама яго павінна была быць паўсюль. А так атрымалася, што, напрыклад, я даведаўся пра яго толькі дзякуючы газеце “Культура”, хоць у мяне таксама ёсць песні пра футбол. Вузка нека ўсё ў арганізатары праекта выйшла.

Іван ВАБІШЧЭВІЧ, лідар гурта “OneHellThing”, сесійны гулец “Арт-старс”

— На жаль ці не на жаль, але песню, што прэтэндавала б на гімн беларускага футбола, я не пачуў (іншае пытанне, ці было ў мэтах праекта знайсці такую?). Калі з гэтых конкурсных рэчаў зляпіць нейкі гібрыд, узяць у аднаго выканаўцу думку, у другога — рытм, у трэцяга — музыку, то што-небудзь падобнае,

ку" таго ж Купалаўскага білеты не дастаць, як і на "Паўлінку" Купалы, які з'яўляюцца візітнай карткай гэтага тэатра...

Пытанне праблемнае і з выданнем кнігі Якуба Коласа для дзяцей на беларускай мове. За апошнія гады не з'явілася на прылаўках ні адной ілюстраванай кнігі з твораў Якуба Коласа для дзетак, а іх Песняром напісана шмат: "Рак-вусач", "Савось-распуснік", "Міхасёвы прыгоды" і шматлікія вершы, якія маглі б стаць цудоўнай глебай для выхавання любові і павагі да сваёй роднай мовы...

— А што вы думаеце пра курсы кшталту "Мова нано-ва"?

— Не разумею. Мы робім курсы па вывучэнні сваёй жа мовы...

— Як вы разумееце фармулёўку "сябра музея"?

— Докладна: гэта не апякунскі савет. Сябра музея — той, хто заўсёды працягне руку. У нашым выпадку такімі людзьмі з'яўляюцца прыватныя асобы, не бізнесмены. Дзякуючы ім мы заўсёды можам уручаць сімвалічныя падарункі, узнагароды падчас нашых мерапрыемстваў і конкурсаў. Справа ў тым, што вялікаму музею знайсці спонсара больш проста, бо ёсць чым аддзячыць, той жа ўвагай СМІ (ніхто ж усё роўна проста так не дапамагае). Музею ж адной асобы значна больш складае на ў гэтых адносінах.

— Нядаўна ездзілі ў камандзіроўку ў Мікалаеўшчыну, спынілі нейкага дзядзьку і папрасілі пачытаць што-небудзь з "Новай зямлі". Дык чытаў, пакуль мы не стаміліся. Дарэчы, мы тады не даехалі да Ластка. Часта туды завітвае турыст?

— Ласток — мой боль усе гады, што працую ў музеі, бо вельмі ж там светлая мясціна. Калі "Новая зямля" — гэта Альбуць, то Ласток — "Сымон-музыка". У Ластку стаіць хата 1890 года, якая тэрмінова патрабуе рэстаўрацыйных работ. Гэта ўнікальная пабудова, і захаванне яе — наш абавязак!

— Не спрабавалі скарыстацца краўдфандынгам?

— Наконт гэтага можна падумаць. Але акрамя рэстаўрацыі трэба стварыць інфраструктуру, каб там, па словах Коласа, "усё зацвіло, загаманіла, // бо жыватворчая тут сіла // ад сну прыроду абудзіла..."

— А калі захочаш наведаць усё філіялы, за дзень жа не ўправішся?

— Некалькі гадоў таму збіраліся міністэрствы культуры ды спорту і турызму, каб распрацаваць

маршрут, куды ўвайшлі Мінск, Нясвіж, Мір. Я ўзнімала пытанне, і неаднойчы: чаму абыходзіце наш філіял? Чаму не паказаць, што на тэрыторыі колішніх уладанняў Радзівілаў бацька Коласа і яго брат былі служкамі ў магнатаў? Можна ж параўнаць гэтыя славыты шляхецкі род з простымі людзьмі, якія жылі па суседстве.

— Установа перажыла ўжо аптымізацыю. 25 працэнтаў — як вам гэта далася?

— Вельмі балюча. Без "наркосу", як той казаў. З 44 адзінак па штатным раскладзе скарачана 11. Зараз адчуваецца недахоп як спецыялістаў, так і абслугоўваючага персаналу. Музей інтэнсіўна развіваецца, за апошнія два гады былі адкрытыя новыя экспазіцыі ў мемарыяльных гаспадарчых пабудовах — у гаражы і склепе — на сядзібе музея ў Мінску, інтэрактыўныя зоны на філіялах, плануецца новыя цікавыя праекты, а рук не хапае...

Пачас сустрэчы з рэдакцыяй.

— Зараз людзі атрымліваюць менш. І ніхто не сышоў пасля гэтага?

— Сышлі, скажам, змяніліся ўсе бухгалтары, некалькі супрацоўнікаў, якіх мне вельмі шкада было адпусціць.

— Філіялы гэта таксама закрунула?

— Так, філіялы ўвогуле бедныя. На чатырох аб'ектах працуе 9 чалавек. Напрыклад, у Ластку і ў Альбуці жывуць наглядчыкі. У Акіньчыцах — загадчык і навуковы супрацоўнік. У Смольні, дзе асноўны музей, ёсць рабочы, прыбіральшчык. Калі маем замову на экскурсію, яны збіраюцца разам. Калі адзіночныя турысты, дык працуе толькі чалавек на месцы.

— А раён дапамагае?

— З раёнам у нас прыезныя, можна сказаць, партнёрска адносіны. Я ўдзячная за дапамогу кіраўніцтву ўсіх структур райвыканкама, якія заўсёды адклікаюцца на просьбы. Дапамагаюць вырашаць праблемныя пытанні.

— Мы гаворым, што грошай не хапае для раскруткі. А можа, проста мы не з таго боку з брэндам працуем? Справа ў тым, што Купалу ўспрымаюць як паэта нацыянальнага. У свой час яго спрабавалі ўціснуць у пракрустава ложа савецкасці — не атрымалася. І Купала праз сваіх "Тутэйшых", праз свае вершы пачатку 1920-х успрымаецца ў першую чаргу як нацыянальны аўтар, каго ўлада скарыстала ў сваіх мэтах. А Колас, дзякуючы "Дрыгве" і іншым творам, якія нясуць больш сацыяльны зарад, успрымаецца паэтам савецкай

веккай эпохі — спрэчнае пытанне. Думаю, пара адысці ад паняцця "Колас і Купала — браты-блізняты". Кожны з іх — візітная картка беларускай літаратуры, гонар наш і нашай краіны, і не трэба на вагі ставіць, хто каго перацягне. Паэмы "Новая зямля" і "Сымон-музыка" вядомыя далёка за межамі Беларусі. Не адно пакаленне беларусаў выгадалася на творах і Коласа, і Купалы, якія з'яўляюцца прадстаўнікамі розных гістарычных падзей і пісалі (ці вымушаны былі пісаць) пра той час.

Мы 30 гадоў запар праводзім навуковыя канферэнцыі, якія маюць статус міжнародных, дзе падрабязна, сіламі вядомых навукоўцаў, трактуюцца і асобныя творы нашага класіка, і светапогляд Якуба Коласа, адкрываюцца новыя цікавыя факты. Якуба Коласа трэба чытаць і аналізаваць, каб не трактаваць павярхоўна і наклеіваць ярлыкі. Раю прачытаць асобныя раздзелы "Сы-

мона-музыка", звярнуцца да яго эпісталайнай спадчыны.

— Вось мы кажам "Сымон-музыка", "Новая зямля", "На ростанях". А на помніку — дзед Талаш, вобраз савецкай міфалогіі. То-бок яго нават дзяржава трактуе як паэта савецкага.

— Ну гэта ж 1970-я гады былі.

— Якой вы ўвогуле бачыце музейную сферу, у прыватнасці ваш музей, праз 10 — 15 гадоў?

— Падкрэслію: наш музей, у адрозненне ад іншых, мемарыяльны. І мы павінны захаваць і праз 50 гадоў тое, што мы маем. І праз паўстагоддзя гэта будзе сапраўдныя рарытэты, такі астравок у цэнтры горада, які будзе выклікаць цікавасць у любых пакаленняў.

— Ці змогуць з цягам часу музеі, праз гадоў дваццаць, напрыклад, пераўтварыцца ў нейкія культурныя забаўляльныя цэнтры, без экскурсаводаў і мастацтвазнаўцаў у класічным разуменні.

— Музей не павінен быць культурна-забаўляльным цэнтрам, яго функцыя, як я ўжо адзначала, — мэтаанакіраваны збор, захаванне і шматграннае навуковае даследаванне. Але ў той жа час музей — прастора, месца, дзе людзі могуць абмяркоўваць хвалюючыя пытанні.

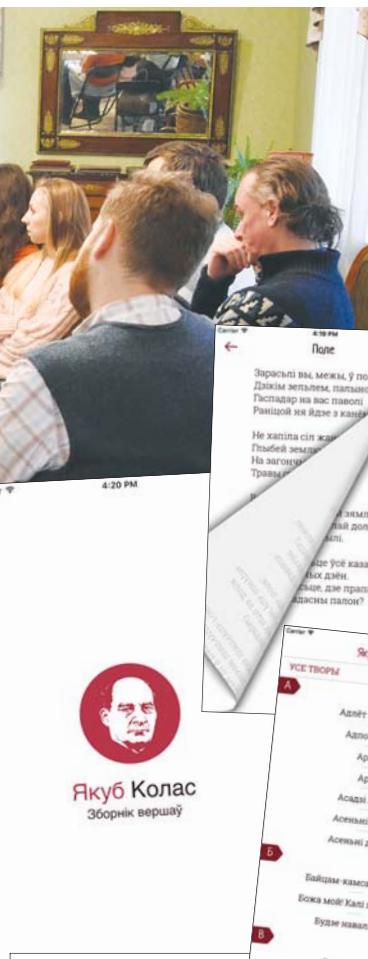
Наконт экскурсаводаў — пытанне часу. Сёння ў мемарыяльным музеі можна выкарыстоўваць аўдыягіды, замест наглядчыкаў — відэакамеры, але ўсё ж наведвальнікам куды больш прыемна мець зносіны са спецыялістамі, жывы кантакт, ды і сам Дом-музей, тым больш мемарыяльны, не можа быць без гаспадара.

Пытанні задавалі Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Кастусь АНТАНОВІЧ, Пётра ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Вольга РОПАТ, Аліна САЎЧАНКА, Сяргей ТРАФІЛАЎ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

эпохі, а да яе ў нас сёння стаўленне досыць крытычнае. Можа, трэба Коласа "ачышчаць" ад гэтага?

— Усё вы правільна зазначылі. Як мне адзін вядомы мастак сказаў: каб Колас загінуў у 1942-м, яго успрымалі б гэтаксама, як і Купалу. Выбачайце, мы не можам "ачышціць" чалавека, таму што гэта была гісторыя. Купала робіць харакіры — Колас сядзіць у 1930-я гады з чамаданами, чакаючы арышту. Купалу і Коласа ўсё роўна цяжка параўноўваць, вылучыць, хто першы, хто другі. Таму што яны былі зусім розныя людзі, і паэты розныя...

Наконт успрымання Купалы нацыянальным, а Коласа паэтам са-

Тым часам

Праграміст Дзяніс Брэж стварыў мабільны дадатак "Якуб Колас", які ўтрымлівае 188 вершаў народнага паэта Беларусі. Праца, на якую Дзяніс, аматара паэзіі, натхніла кніга ў кавярні, што непадалёк ад яго месца працы, заняла некалькі вечароў. Больш часу занялі падбор і афармленне тэкстаў, а таксама дызайн, што распрацоўшчыку дапамог выканаць калега. Дадатак "Якуб Колас" можна ўжо спампаваць у "iTunes", хутка з'явіцца варыянт для гаджэтаў на платформе "Android". Дарэчы, праект можа займець працяг: стваральнік пакінуў у адкрытым доступе зыходны код дадатку.

можа, і нарадзілася б. У цэлым жа — шмат музычнага шуму, за якім нешта пэўнае тэкставае пачуць было цяжка — вышмыгваў ад мяне сэнс пераважнай колькасці кампазіцый. Распльвістымі для мяне былі ўсе гэтыя выразы кшталту "мы пераможам усіх!". Найбольш цікавым лічу трэж гурта "МІП-бэнд", у ім усё зраслося — музыка, агульны мэсэдж, выкананне. Хоць некалькі збынтэжыў жанр — рэгі. Зрэшты, для хуткасцяў у якім-небудзь трэцім футбольным дывізіёне ён цалкам пасуе.

Саша НЕМА, спявак, нападаючы "Арт-старс":

— І што сказаць, каб ніхто не пакрыўдзіўся? Увогуле, хай прабацаць мяне калегі... Песні іх па-свойму добрыя, але па настроі, па тэмпырытме яны для іншай "опера". Склалася ўражанне, што некаторыя з артыстаў не разумелі, з якой нагоды яны павінны прыдумаць ды выканаць песню. У выніку

атрымаліся трэкі, якія асацыююцца ў мяне з цяжкай фізічнай працай, настолькі іх некамафортна слухаць. Тэксты нейкія мудрагелісты. Ні адна з кампазіцый, на мой погляд, "завесці" натоўп на стадыёне не зможа, праспяваць хорам іх немагчыма (задаволіла толькі якасць запісу асобных рэчаў). Што, па-мойму, варта было напісаць? Песні-крычалкі, драйвовыя з першай ноты, разлічаныя на масы, на "залатую" сярэдзіну. А тут я чакаў-чакаў драйву, але дарэмна. Шкада, што я даведаўся пра гэты конкурс толькі цяпер: не стану сябе перахвальваць, але сякі-такі станючы досвед па стварэнні песень на спартыўную тэматыку ў мяне ёсць...

Анатоль ДЛУСКІ, спявак, нападаючы "Арт-старс":

— Цяжка сёння напісаць пра спорт песню такога ўзроўня, як, напрыклад, "Трус не играет в хоккей": "Трус не играет в хоккей" сышоў той час, калі баталіі

на лёдзе або газоне былі для нашых людзей больш чым проста слаборніцтвамі. Таму і сучасныя аўтары песень адпаведных эмоцый перажыць не могуць. Але дзве кампазіцыі мне спадабаліся — ад гуртоў "Laurynienka" ды "Mashin'Gun". Драйвовыя такія — тое, што трэба для заўзятараў. Агульнае ж пажаданне тым, хто мае намер сачыняць пра спорт, — больш дбайна прапісваць тэматыку, тэксты абавязкова павінны ўтрымліваць нюансы, "збожжа", якое характарызуе той ці іншы від спорту. Падобныя конкурсы, канешне ж, патрэбныя. І для спартсменаў — ім, упэўнены, будзе прыемна пачуць песні пра тое "мастацтва", якому яны прысвяцілі жыццё; і для аўтараў кампазіцый, паколькі, я лічу, яны наогул павінны спрабаваць сябе ў напісанні твораў на самыя розныя тэмы. І выдатна, што праект гэты беларускамоўны!

К

Фотафакт

Наконт міфаў пра наша кіно

Тры гадзіны насычанага гутаркі з Вячаславам Нікіфаравым пра міфы беларускага кіно. Менавіта столькі днямі доўжылася інтэрв'ю кінааглядальніка Тараса Тарналіцкага і журналісткі газеты "Культура" Дар'і Амяльковіч з вядомым кінарэжысёрам, намеснікам галоўнага дырэктара па творчых пытаннях Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм".

Ад асяродку самой студыі ў 1980-я — да абмеркавання стужак сучасных незалежных рэжысёраў ад Турава да Кудзіненка. Акрамя таго, Вячаслаў Аляксандравіч прапанаваў яшчэ адзін міф пра беларускае кіно да шаснаццаці агучных, які сам жа і разбіў. Карацей, трымайцеся: артыкул — неўзабаве!

Фота Юрыя ІГРУШЫ

Гаворка сёння пра майстроў і майстэрства іх аб'ядноўваць дзеля развіцця беларускіх традыцый. Рамесніцкія школы з навучальнымі аўтарскімі праграмамі працуюць (ці пачынаюць працаваць) у Іванаўскім, Любанскім, Быхаўскім, Горацкім раёнах. Такая школка магла б быць і на Глушчыне. Наконт гэтага і паспрабуем па-разважаць.

Журналісткі аўтатур газеты "Культура"

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Глускі раён Магілёўскай вобласці — Любанскі і Слуцкі раёны Мінскай вобласці — Мінск / Фота аўтараў

"Рэкламны" слоган, вынесены ў загаловак, прыдумаў вялікі камбінатар Астап Бэндэр. Ён, будзем спадзявацца, цямі ў відах тары і ў дадзеным выпадку аддаваў перавагу не трывіяльным хісткім скрыням, а канкрэтным і дыхтоўным бочкам... Дык вось, апельсіны на Глушчыне — садавіна экзатычная, а бочак — як карасёў у сажалцы. Прынамсі пакуль ёсць бондар...

Паміж навігацыямі

Такіх, як народны майстар Уладзімір Станкевіч, цяпер, як той казаў, ужо не вырабляюць. Скончыў Гомельскі політэхнічны тэхнікум, спецыяльнасць — судаводзіцель. Паміж рачнымі навігацыямі не ведаў, да чаго рукі прыкласці. А рукі тыя, трэба зазначыць, і па сёння залатыя. Першую бочку зрабіў трыццаць гадоў таму. Тэхналогію рамяства асвоіў самавукам: па часопісе "Навука і жыццё" (бондараў у наваколлі ўжо не было). Зімы з тых часін не падаваліся ўжо такімі доўгімі. Як чакаў гэтага моманту колішні начальнік мясцовага аддзела культуры Уладзімір Шулякоўскі, які хуценька бондара "зацугляў". З 2009-га Станкевіч працуе ў аддзеле, вучыць дзяцей рамяству, якое сам прапусціў праз уласную душу ды пераўтварыў у традыцыю.

А ва Уладзіміра Шулякоўскага, дбайнага ды апантаннага, задумка (цяпер такія праектамі называюць) была доўгатэрміновая: хацеў зрабіць грунтоўную школу бондарства, такую, як у Іванаве. Бондар Уладзімір Станкевіч і на сябе хацеў працаваць, і не слабое жаданне меў перадаць сваё майстэрства маладцам. Ды штосьці не зраслося, штосьці не пакаціла. Тым часам кіраўніцтва аддзела змянілася, Уладзімір Шулякоўскі цяпер на пенсіі...

"К" шмат пісала і піша пра пакрычасты шлях ад рамесніцкага гуртка да адпаведнай школы, якая дае не проста навыкі, а кавалак хлеба: прафесіі ганчара, бондара, рэзчыка па дрэве, майстра па вырабе кошыкаў, якія заўжды запатрабаваныя і ў дамах рамёстваў, і ў спажывоў традыцыйнай культуры. Сапраўды, ці можна абысціся на сельскім падворку без кошыка, бочкі ды кадочыка? З гэтым усё зра-

Грузіце апельсіны ў бочках!

Ці будзе створана школа глускага бондарства?

Бондар Уладзімір Станкевіч.

Дзігна, Даша і Яна займаюцца ў Заеліцы аплікацыяй.

Соф'я Меснік.

зумела: амаль кожны супрацоўнік дома рамёстваў яшчэ і індывідуальны прадпрымальнік. А чаму ж бондарскі гурток так і не здолеў стаць бондарскай школай? Мы, шчыра кажучы, і завіталі ў Глуск для таго, каб урэшце знайсці адказ на гэтае пытанне.

"Не зраслося" і "не пакаціла" ў Станкевіча з памяшканнем. Ёсць у яго маленькая майстэрня была напуюнена захопленымі вучнямі. Практычны інтарэс справы відавочны: сёння якасная ды ёмістая бочка для засолкі каштуе ад 150 рублёў. Але калі рамеснік яшчэ і майстар, ён хоча падзяліцца прыгажосцю, хоча, каб ягоная традыцыя жыла і развілася. Нармальнае жаданне творцы. Але для рэалізацыі такога жадання няма ўмоў. Варштаты ў майстэрні развальваюцца на вачах, жалеза для абручоў даводзіцца набываць за ўласныя грошы. Патрэбныя прыстасаванні для сушкі драўніны. У сухой рэшце застаецца так званы голы энтузіязм, які з надыходам пенсійнага ўзросту чэзне, як ранішні летні туман. Выснова якая? Патрэбна падтрымка мясцовых улад. Калі не сёння, дык заўтра-пасляўтра. Для мяне неаспрэчна адно: вельмі крывядна адмаўляцца ад патэнцыйнага раённага

най аптымізацыі так і трэба? А для нас зразумелым застаецца адно. Калі сёння — не да размоў пра бондарскую школу, дык хаця б нармальныя ўмовы для працы адпаведнага гуртка неабходна наладзіць.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Пазнаёміўся з глускім бондарам гадоў сем таму. Тады яго майстэрня была напуюнена захопленымі вучнямі. Практычны інтарэс справы відавочны: сёння якасная ды ёмістая бочка для засолкі каштуе ад 150 рублёў. Але калі рамеснік яшчэ і майстар, ён хоча падзяліцца прыгажосцю, хоча, каб ягоная традыцыя жыла і развілася. Нармальнае жаданне творцы. Але для рэалізацыі такога жадання няма ўмоў. Варштаты ў майстэрні развальваюцца на вачах, жалеза для абручоў даводзіцца набываць за ўласныя грошы. Патрэбныя прыстасаванні для сушкі драўніны. У сухой рэшце застаецца так званы голы энтузіязм, які з надыходам пенсійнага ўзросту чэзне, як ранішні летні туман. Выснова якая? Патрэбна падтрымка мясцовых улад. Калі не сёння, дык заўтра-пасляўтра. Для мяне неаспрэчна адно: вельмі крывядна адмаўляцца ад патэнцыйнага раённага

брэнда (якім стала школа бондарства для Іванаўшчыны). А пакуль апельсіны для Глуска адгружаюцца ў скрыні. Зробленыя бочкі Станкевіч імкнецца як мага хутчэй рэалізаваць (хоць куды), каб кампенсаваць свае расходы на матэрыялы. Няма школы, няма і паўнацэннага гуртка. А шкада.

А як у Заеліцы?

Адносна няблага. Прынамсі Раённы дом рамёстваў мае тут дыхтоўны будынак. Так, менавіта ў вёсцы **Заеліца** працуюць чатыры майстры (ткацтва, лозапляценне, аплікацыя з саломкі, вязанне кручком) і афіцыйна займаюцца без малага сорок дзяцей (неафіцыйна — на многа больш). Соф'я Меснік, якая займаецца аплікацыяй і роспісам па дрэве, распавяла нам, што Дом рамёстваў існуе з 2006 года. Ён вельмі запатрабаваны ў мясцовай дзятвы. Мы ў гэтым пераканаліся на ўласныя вочы: такой напоўненасці ўстановы даўно не былі.

Заеліца — месца, так бы мовіць, канцэнтрацыі чатырох майстроў. А колькі іх усяго ў раёне? Каля сарака, паведамляе спадарыня Со-

ф'я. Натуральна, не ўсе яны актыўнічаюць на карысць РДР. Па той проста прычыне, што штат установы пастаянна скарачаецца. Печка муфельная ёсць, а ганчара няма. Так што вынік аптымізацыі не надта радуе. Але штатныя рамеснікі стараюцца з усіх сіл. Па выніках шматлікіх экспедыцый узнавілі мясцовы нацыянальны касцюм. Цяпер, праўда, выездаў па вядомых прычынах мала. План выконваць складана. Сувеніры рэалізоўваюцца ў асноўным падчас вестывалей "Вянок дружбы" ды "Берагніня". Пасумавала Соф'я Меснік і наконт бондара з Глуска. Маўляў, райцэнтраўскі філіял РДР не мае магчымасці працаваць з поўнай аддачай.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Сувенірнай кравы ў Заеліцы няма. Было б дзіўна, каб яна існавала. Усё ж вёска знаходзіцца ўдалечыні і ад райцэнтра, і ад галоўных аўтатрас. Як сцвярджае Соф'я Меснік, рэалізацыя сувеніраў на выездзе не надта ратуе сітуацыю. Кажуць, сёе-тое з вырабаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва прадзецца ва ўнівермагу раённага цэнтра, але мы, шчыра кажучы, ацаніць асартымент не паспелі.

Усё пачалося з кошыка...

Колькі слоў пра мужа Соф'і Аляксея Месніка. Ён адказвае за лозапляценне. Цікавым падаўся факт ягонага "ўваходу" ў прафесію. Маці ў свой час настаяла, каб яе сын-школьнік навучыўся кошыкі плесці. Нават ад школьных заняткаў на некалькі дзён вызваліла, каб прыгледзеўся Лёша да мясцовага дзеда, што ўмеў з лазы цуды рабіць. Плённымі аказаліся тыя дні: Аляксея мастацтва кошыкапляцення асвоіў на "выдатна". З таго часу і не развітаецца з лазой. І "педагога" ягона даўно няма, але Меснік лічыць, што пераняў у яго не толькі талент пляцення, але і настаўніцтва. Які ўжо год вакол майстра ўецца рой малечы.

Чарговая праблема РДР — недахоп плошчаў. Сваіх выхаванцаў Аляксея змушаны вучыць час ад часу ў скляпеннях установы культуры. А будынак у свой час узвялі без асаблівага ўліку наяўнасці падземных вод. Увесну ў скляпеннях пануе цвіль. Але зацікаўленыя дзеці не звяртаюць на гэта аніякай увагі.

27 сакавіка прэмія імя сцэнографа Івана Ушакова за лепшае мастацкае афармленне спектакля "Прыгоды Кая і Герды" (Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр) была ўручана **Любові Сідзельнікавай**. Пра гэта нам паведаміла вядучы навуковы супрацоўнік **Музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Ганна Грыбко**.

Яўген РАГІН

У Міжнародны дзень тэатра цэнтр культуры **Дзятлава** адзначыў дзесяцігадовы юбілей узорнай тэатральнай студыі "Мелодыя душы". Цягам дня прайшоў капуснік і быў паказаны дваццаты па рэпертуарным ліку спектакль.

Дзіцячая школа мастацтваў № 2 імя Уладзіміра Алоўнікава стала месцам правядзення канцэрта стыпендыяў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі — выпускнікоў ДШМ **Бабруйска**. Намеснік дырэктара па выхаванні Кацярына Мікулік падкрэсліла, што мерапрыемства прайшло ў рамках праекта "Бабруйск — культурная сталіца 2017 года".

Супрацоўнік **Гродзенскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці **Ала Бялькевіч** напісала: "У сёлетнім фестывалі "Не старэюць душой ветэраны" бралі ўдзел каля 30 ветэранскіх харавых калектываў. 17 з іх — народныя".

Ашмянская раённая бібліятэка праводзіла Тыдзень дзіцячай кнігі. Мерапрыемствы (тэатралізацыі,

Лабараторыя

Сёння пад нашым "лабараторным" павелічальным шклом — пазасожэжны персанаж: вядучы клубных ды бібліятэчных мерапрыемстваў. Паспрабуем зламаць стэрэатып пра тое, што добры сцэнарый надзейна страхуе работніка культуры ад усіх без выключэння "шурпатасцяў" будучай дзеі. **Маецца на ўвазе гатоўнасць вядучага (калі жадаеце — шоумена) імгненна адрэагаваць на зменлівы настрой аўдыторыі, наладзіць з залай належны кантакт, інтэлектуальна ды эмацыйна паўплываць на наведвальнікаў і ўвогуле — прадказаваць непрадказальнае і ўпэўнена кіраваць усім працсам.**

Яўген РАГІН

Падрыхтаваць гэты матэрыял мне дапамаглі выкладчыкі кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Дзімтрый Аўрамчык, Віталій Монцік, Ганна Стэльмах, Святлана Майсейчук і, так бы мовіць, навуковы куратар праекта "Лабараторыя" Алена Макарава.

ушанаванні лепшых чытачоў, выставы) прайшлі не толькі ў раённым цэнтры, але і ў аграгарадках **Гальшаны, Кальчунь, Каменны Лог, Крэйванцы, Баруны**. Пра гэта распавяла метадыст раён-бібліятэкі Галіна Палубінская.

Тацяна Салаўёва распавядае, што ў **Віцебску** прайшоў першы гарадскі фестываль кнігі "АзBookФэст". На ўсіх трох паверхах абласной бібліятэкі ладзілася каля паўсотні навучальных і забаўляльных мерапрыемстваў.

Выкладчык ДШМ № 3 **Барані** Наталля Латышава напісала, што эстрадны калектыў "Арт-стандарт" прыняў удзел у Міжнародным музычным фестывалі "Смаленскі праект".

Традыцыйная падборка інфармацыі ад вядучага метадыста **Віцебскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Андрэя Струнчанкі. У раённым гісторыка-краязнаўчым музеі працуе выстава фотаработ дырэктара **Капцянскага** СДК Наталлі Сакаловай... На базе Цэнтра дадатковай адукацыі **Мазалаўскага** сельскага дома культуры адбыліся Сапуноўскія чытанні. Аляксей Сапуноў — гісторык, археограф, краязнаўца. Удзельнікі мерапрыемства наведлі мясцовы ўстановы культуры, а таксама помнік архітэктуры XIX стагоддзя — колішні сядзібны дом Ігната Манькоўскага... 3 нагоды 60-гадовага юбілею намесніка дырэктара Віцебскага раённага дома культуры Тацяны Кірпічэнка ў аграгарадку **Ноўка** адбылася творчая вечарына. Служэнню культуры Тацяна Васільеўна прысвяціла сорок гадоў.

На **Светлагоршчыне** прайшоў конкурс чыталнікаў, прымеркаваны да юбілеяў Янкі Купалы і Якуба Коласа,

Канцэрт таленавітай моладзі — выпускнікоў дзіцячых школ мастацтваў Бабруйска.

Майстар-клас падчас выставы мясцовага традыцыйнага ткацтва "Белыя сцяжкі" у Лідзе.

Пра "АзBookФэст", ажурны абрус і выратавальнікаў

Падчас гарадскога фестывалю кнігі "АзBookФэст" у Віцебску.

Любоў Сізелінічэва з макетам афармлення спектакля "Прыгоды Кая і Герды".

"Чытай сваё! Чытай Роднае", які стартаваў з пачатку года. У фінал выйшлі 27 школьнікаў. Галасы лепшых канкурстантаў прагучаць падчас паэтычнага радыёмарафона на канале "Ранак". Пра гэта паведаміла загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу раённай бібліятэкі Валянціна Расошанка.

Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай айчыннай вайны наведла дэлегацыя Нацыянальнага музея Кітая. "Творчая сустрэча супрацоўнікаў двух музеяў, — піша па-

мочнік дырэктара нашай музейнай установы Мікалай Шаўчэнка, — значна ўзбагаціла іх досвед, дазволіла пазначыць шляхі далейшага ўмацавання дзелавога супрацоўніцтва".

Аддзел рамёстваў і традыцыйнай культуры **Лідскага**

Адзін з удзельнікаў конкурсу "Чытай сваё! Чытай Роднае" ў Светлагорску.

раённага цэнтру культуры і народнай творчасці прэзентуе выставу мясцовага традыцыйнага ткацтва "Белыя сцяжкі". Метадыст установы Ірына Дыдышка кажа, што ў аддзеле не першы год вядзецца работа па адраджэнні і захаванні рэгіянальнага шматнітовага або белага фактурнага ткацтва. Гэта — святочныя

ручнікі, абрусы з характэрнай ажурнасцю, эфектыўнай выявай фактуры на паверхні палатна. Праект "Свята ткацтва" аб'яднаў пад адным дахам этнаграфічны фонд аддзела рамёстваў, сельскіх дамоў культуры раёна і ўласныя калекцыі аматараў даўніны.

Намеснік дырэктара цэнтралізаванай клубнай сістэмы **Касцюковіцкага** раёна Наталля Дробышава распавяла пра культурныя ініцыятывы **Новасаматэвіцкага** клуба вольнага часу. У гэтай

гектараў лесу. Будзьце пільнымі пры правядзенні выязных мерапрыемстваў.

Тацяна Бычанок напісала і пра агляд-конкурс дзіцячай творчасці "Выратавальнікі вачыма дзяцей". Ён ладзіўся для развіцця творчых здольнасцей навучэнцаў і прапаганды здаровага ладу жыцця. На конкурс было прадстаўлена больш за 400 работ. З лепшымі можна пазнаёміцца на выставе ў **Мінскім** дзяржаўным палацы дзяцей і моладзі.

"Гул заціх, я выйшаў на падмошці"

Сола на мікрафоне

Я спачатку быў абклаўся разумнымі кнігамі "Імпровізацыя шоумена", "Праграма школы вядучых як арганізатару канцэртна-відэапраграм". Дарэчы, аўтар апошняй — Святлана Сарока, кіраўнік Палаца культуры Маладзечна. Бачылі яе ў ролі вядучай? Рэкамендую! Дык вось, кнігі кнігамі, а жывая гаворка са спецыялістамі-тэарэтыкамі — справа незаменная. Зрэшты, мы і да кнігі вернемся... Якім павінен быць чалавек, які выходзіць на сцэну, у залу для, скажам, кіравання аўдыторыяй? Незвычайным! Нездарма з першага курса навучання кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці БДУКІМ прапаноўвае прадмет "Майстэрства вядзення праграм".

Паспрабуем расшыфраваць тэрмін "Незвычайны вядучы". Па-першае, мадэратар мерапрыемства — гэта чалавек з высокай сцэнічнай культурай, калі хочаце — аблічча дзеі, мадэль ці прыклад паводзін. Нават падчас забаўляльных імпрэз кожнае ягонае слова павінен не столькі забаўляць, колькі дысцыплінаваць і выхоўваць. Безумоўна, цяжка працаваць не на патрэбу публікі. А хто казаў, што ў нашай культуры — усё

Якім павінен быць вядучы мерапрыемстваў?

лёгка? Толькі той, хто не меў і не мае да яе ніякага дачынення. Дык вось, самацэнзура вядучага — даніна павагі той установе культуры, якую ён прэзентуе. Калі ў зале знаходзіцца хоць адно дзіця, "Камедзі клуб" паўтараць не варта. Прыклад? Калі ласка! На вечары школьных выпускнікоў аднаго з нашых райцэнтраў вядучы вырашыў "падвесьціць" дзею і пачаў конкурс па... распрананні публікі. Назваць гэта нормай немагчыма. Іншая справа, што вядучы павінен заўжды быць у трэндзе.

Як з першых хвілін прыцягнуць увагу аўдыторыі? Базавы прыклад: пасля вітання варта адразу перайсці да кампліменту ў адрас некалькіх канкрэтных гледачоў з залы. Можна выкарыстаць эффект "голосу за кадрам", бо нават у асобных сельскіх дамах культуры ёсць мультымедыійныя ўстаноўкі з вялікімі экранамі, які "размаўляе" з гледачом. Таксама свайго роду актывацыя (у форме пэўнай правакацыі) дзеі. Пасля такой прэзентацыі выхад вядучага на сцэну заўжды досыць эфектыўны. Пры канфліктах (на дыскацеках) вядучы звяртаецца да адэкватных

сяброў тых, хто спрабуе парушыць дысцыпліну. Пры гэтым захоўваецца непахіснасць мадэратарскага аўтарытэту.

Імпровізацыя ў стылі "шоу-мадэрн"

Хто можа стаць вядучым? Аснову майстэрства тут складае здольнасць імпровізацыі. Гэта характарыстыка — збоўшага прыродная. З пункту гледжання псіхалогіі, грунт імпровізацыі — імгненнае рэактыўнасць, ці псіхічная рэакцыя на тое, што адбываецца вакол цябе. Кажучы, лепшымі імпровізатарамі вядоўцамі з'яўляюцца мужчыны. Дастаткова параўнаць Івана Ургана і Ксенію Сабчак. Дарэчы, пытанне даволі спрэчнае. Імпровізацыя — плён начытанасці, памножаны на хуткасць мыслення. Інакш кажучы, імпровізацыя немагчымая без дасціпнасці. Тут нават практыкаванні адпаведныя ёсць (прыродны дар заўжды патрабуе ўдасканалення). Да прыкладу, кніга Вольгі Герасімавай "Імпровізацыя шоумена" прапаноўвае практыкаванні па сцэнарным і акцёрскім майстэрстве. Тут не грэх і метады акцёрскай тэхнікі Канстанціна Станіслаўскага згадаць. А Святлана

Сарока пераканана, што вядучы — і каментатар, і інфарматар, і правакатар, і арганізатар, і акцёр. Стандартных фраз пры вітаннях/развітанні, пры падводках да нумароў тут не павінен быць. Але... бываюць. Яшчэ існуе сіндром раптоўна вырубленага мікрафона, калі вядучы не ведае, што рабіць. Акцёр павінен умець трымаць паузу, вядучы павінен умець яе запаўняць і трымаць жывы, нязмушаны дыялог з залай. У ідэале мадэратар ніяк не падобны на прадаўца газет у электрычцы. У другога — замальцаваны і шэры шаблон, у першага — жывая гаворка, пастаянны пошук свайго аблічча і нястомнае змаганне за свайго гледача.

Выкладчыкі кафедры сцвярджаюць, што вядучаму праграмы абавязкова патрэбны шырокі круггляд і веданне псіхалогіі глядацкага ўспрымання, валоданне законамі сцэнічных паводзін і зносін, асаблівы стыль, унікальная манера кантактавання з аўдыторыяй. Ёго поспеху спрыяе наяўнасць знешняй прывабнасці і пэўнай харызмы, а таксама добразычлівасць і чалавечальнасць. Сітуацыі на кан-

цэртах, дыскацеках, карпаратывах здараюцца розныя, і без смелага мадэратарскага імпровізацыі тут не абыходзіцца. Хтосьці з чытачоў запытаюць: дзе ж вы такіх мадэратараў на сяле знойдзеце? Так, згаданыя вядучыя — дэфіцыт. Але хто сказаў, што не варта імкнуцца да ідэалу? Чалавек, урэшце, для таго і з'явіўся на свет, каб удасканаліцца.

Аднастайнасць як забойца

Так, шаблонасць забівае творчасць. Пра што б мы ні гаварылі, а вяртаемся ў выніку да адзінага: рэгіянальнай культуры замяняюць руціна і фармалізм. Наколькі ведаю, няма раённых і абласных курсаў па авалоданні майстэрствам вядучага. Назвы (як і сцэнарыі) творчых праектаў, фестывалю і акцый дублююцца па прыкладзе папулярных тэлепраграм. Унітарнымі сталі найменні "Свята вёскі" і "Горад майстроў". За нежаданнем прыдумляць ды развівацца стаіць упартае жаданне ціха дацягнуць да пенсіі. Гэта ад кволай фантазіі? І, даруйце, ад беднага кругляду. Урэшце, ёсць інтэрнэт, можна паглядзець, як называюцца і ладзяцца вясковыя святы ў замежжы. Адаптацыя знойдзенага матэрыялу да

мясцовых умоў — таксама праблема? Я ж упэўнены, патэнцыял тут — невымерны. Проста няма матывацыі паўнацэннага выкарыстання яго магчымасцяў. Я калісьці пісаў пра раён, дзе бібліятэкары баяліся карыстацца камп'ютарамі, і гэта не перашкодзіла ЦБС стаць лепшай у вобласці. Выснова: мы так і не навучыліся аб'ектыўна ацэньваць сваю дзейнасць, ацэньваць і стымуляваць. Па-мойму, гэта тычыцца раз-поразі прафесійнага мастацтва...

Але вернемся да нашай сённяшняй канкрэтыкі. Калі няма адпаведных курсаў, звярніцеся ў Маладзечна. Святлану Сароку калісьці вучыла Зінаіда Бандарэнка. Кіраўнік Палаца культуры Маладзечна і аўтар "Праграмы школы вядучых" не адмовіць і падкажа, з чаго пачынаць. Творца заўжды зразумее творцу.

І ў плане паўтарэння, якое, як вядома, маці навучання: ніколі не забывайцеся на тое, што вядучы кіруе рэакцыяй залы па законах драматургіі, ён заўсёды — майстра камунікацыі і імпровізацыі, галоўны суб'ект праграмы. Менавіта вядучы замацоўвае ў соцыуме сістэму нарматываў/каштоўнасцяў, якія мае на мэце тая ці іншая праграма. Дзеля гэтага, урэшце, усе мерапрыемствы і ладзяцца. Нават калі яны забаўляльныя.

Творчасць сучаснага музыканта ўсё больш моцна звязана з інтэрнэт-прасторай. Вось толькі парадокс: калі пра ахову аўтарскіх правоў на традыцыйных пляцоўках (телеканалы, радыёэфір і гэтак далей) мы чуюм шмат, то пра актыўнасць па іх абароне ў сеце амаль нічога не вядома. Па факце, Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці не мае пагадненняў з сусветнымі пляцоўкамі-дыстрыб'ютарамі, адсутнічаюць і лэйблы, якія б былі зацікаўлены абараняць нашых аўтараў на сусветнай арэне. Змяніць патавую, здавалася б, сітуацыю вырашыла кампанія "MediaCube Network". Яе крэатыўны дырэктар Яўген САЛАНОВІЧ распавёў аглядальніку "К" пра першыя крокі ў галіне распаўсюджвання і легалізацыі беларускай музыкі.

з падложкай з папулярных кампазіцый. Ролік размяшчаюць у свабодным доступе на відэаканале — а гэта падстава для манетызацыі. У прыклад прывяду адну з самых папулярных у сеце груп — "Цягні-Штурхай". Калі спачатку мы разглядалі толькі відэафраг, сістэма выдавала на іх творы да тысячы супадзенняў. Зараз, з інструментамі па абароне музычных кампазіцый, колькасць супадзенняў значна ўзрастае. Такім чынам група атрымала дадатковую крыніцу фінансавання.

Пра камерцыйнае выкарыстанне чужога твора, напрыклад, для прамойна свайго прадукту, гаворкі амаль не ідзе. Возьмем умоўны відэакантэнт з лёгка распазнавальнай музыкай і тэкстам песні: электронныя сістэмы адразу запрасяць у кампаніі пацвярдзенне дазволу аўтараў матэрыялаў. Абысці гэтыя аўтаматычна

наўцы — асабліва тое датычыцца вельмі папулярных спевакоў ці музыкантаў — лагодна ставяцца да таго, каго развіцця падзей. Яны аддаюць сваім фанатам музыку для выкарыстання, а пасля аналізуюць, наколькі вялікае кола іх прыхільнікаў. Насамрэч з пункту погляду маркетынгу гэта дастаткова карысна.

— Ці перасякаецца ваша дзейнасць з працай Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці?

— Мы гуляем на розных паллях. Калі НЦІУ займаецца калектыўным кіраваннем правамі на аб'екты аўтарскай маёмасці, то мы выступаем хутчэй у якасці лічбавага дыстрыб'ютара. У большасці сістэм электроннай лічбавай дыстрыб'юцыі існуе дасудовае рэгуляванне адносін. Калі пошук выдае нам відэа, у якім знаходзяцца нашы аб'екты, мы забіраем даход з гэтага

дакладна ведаць, на якія артыкулы закона той ці іншай краіны спасылца. У астатнім наша дзейнасць звязана да мадэлі не судовых спрэчак, а перамоў, у асноўным ліставання паміж праваўладальнікамі і карыстальнікамі.

— Вы заяўлялі пра стварэнне бібліятэкі беларускіх аўтараў...

— Адрозніе трэба ўдакладніць: пад бібліятэкай мы не маем на ўвазе якісьці каталог выканаўцаў ці іх трэкаў у публічным доступе. Гэта ўнутраная інфармацыя для кіравання аўтарскімі правамі. Мы шукаем музыкантаў, каб дастаўляць іх музыку ў мноства інструментаў спажывання, прынамсі ў тыя ж "AppStore" ці "iTunes". Аднак мы самі купляем ліцэнзію для нашых аўтараў на самую буйную сусветную бібліятэку. Яны могуць бясплатна карыстацца вялікай колькасцю музычных кампазіцый, гукаў, шорахаў і ўсяго патрэб-

"Драздоў" Віталём Карпанавым і лідарам "Без білета" Віталём Артыстам. Сярод кліентаў шмат паспяхо- вых музыкантаў, якія зрабілі сабе імя за мяжой. Напрыклад, айчынны рэпер Homie: ён мала вядомы беларусам, пры гэтым мае шчыльны графік канцэртаў у Расіі.

— 3 якімі праблемамі вы часцей за ўсё сутыкаецеся?

— Мы ўвайшлі ў актыўную стадыю, калі актыўна сталі падключаць да сваёй сеткі новых аўтараў. Дзіўна асэнсоўваць, але моладзь, што лічыць сябе прасунутай, не усведамляе, як працуюць нават адкрытыя для шырокага доступу інструменты. Часам яны не ведаюць, як выдаліць размешчаную ў сеце музыку, якія крокі рабіць, калі ад лэйбла прыходзіць папярэджанне аб парушэнні правіл таго ці іншага дагавора... У працэсе ўзнікае і шмат тэхнічных праблем. 3 апошняга: да нас звяр-

"Нафта" лічбавай прасторы

Як дзейнічае механізм абароны аўтарскіх правоў для музыкага кантэнта?

Яўген Салановіч.

Настасся ПАНКРАТАВА

— Выканаўчы прадзюсар вашай кампаніі Міхаіл Бычанок кінуў у сацсетках кліч айчынным аўтарам стварыць бясплатную базу аўдыятвораў. А для чаго тая база патрэбная?

— Мы сталі першымі ў Беларусі, хто заключыў партнёрскую дамову з "YouTube" і атрымаў ліцэнзійную магчымасць захоўвання, дастаўкі і дэманстрацыі відэа. Аднак хацелася пайсці далей. Міхаіл абвясціў нашу прапанову з адной мэтай: паказаць буйной відэахостынгавай кампаніі, што ў нашай краіне шмат запатрабаваных аўтараў, выканаўцаў, і з гэтай прычыны нам неабходна мець інструменты для аховы іх аўтарскіх правоў. У "Google" такія інструменты ёсць, аднак яны не даступныя звычайным людзям. Спецыялістам давялося рабіць дзясяткі прэзентацый, адаслаць сотні лістоў, каб вышэйшае кіраўніцтва недзе ў Каліфорніі паверыла, што з намі можна супрацоўнічаць. Задума выканаўчага прадзюсара ўдалася: нам адкрылі доступ да функцыянала абароны і манетызацыі аўдыятвораў, што дае магчымасць айчынным музыкантам атрымліваць прыбытак ад "YouTube". Зараз мы маніторым выкарыстанне беларускіх кампазіцый у відэапатку, маем магчымасць адсочваць іх і прымяняць да карыстальнікаў неабходныя меры.

— Па вашым назіранні, з якой мэтай часцей за ўсё выкарыстоўваюць чужую музыку?

— У асноўным бяруць для асабістых мэтай. Дапусцім, хтосьці робіць прыкольнае відэа для сваіх сяброў

запраграмаваныя запыты практычна немагчыма.

— Як дзейнічае механізм абароны аўтарскіх правоў?

— Атрыманыя намі інструмент дазваляе знаходзіць выкарыстанне музыкага файла ў відэакантэнце. І ўжо непасрэдна да яго прымяняць тую палітыку, якую захоча аўтар. Афіцыйна праваўладальнікам на творы кліентаў з'яўляецца наша кампанія, але мы заўсёды раімся з выканаўцамі, як той хоча паступіць.

— Якія ёсць варыянты? Прымусяць выплаціць грошы за выкарыстанне, блакіраваць файл...

— А яшчэ ёсць магчымасць нічога не рабіць, проста ведаць, што твой матэрыял выкарыстоўваецца. У нашай краіне апошні варыянт не вельмі папулярны, бо ўсе хочуць зарабляць. А вось заходнія выка-

відэа. Усе адбываецца ў спрошчаным дасудовым разборы: чалавек на другім баку пацвярджае, што ўзяў чужое, і аддае грошы за выкарыстанне праваўладальніку. Уся наша мадэль бізнесу будзе на тым, што мы бярэм у аўтараў іх правы і рэалізуем іх. Самому аўтару ідзе 70 працэнтаў ад першапачатковай сумы. Да таго ж мы выплачваем замест аўтара падаходны падатак, роўны 13 %. Астатняе — наша камісія.

— У вашым штаце ёсць прафесійны юрыст, каб вырашыць усе гэтыя тонкасці?

— Мы толькі прыбягаем да юрыдычных кансультацый падчас складання доказнай базы. Звычайна яна патрабуецца адзін раз за ўвесь час прапрацоўкі канкрэтнага факта. Бізнес глабальны, таму нам трэба

■ У большасці сістэм электроннай лічбавай дыстрыб'юцыі існуе дасудовае рэгуляванне адносін. Калі пошук выдае нам відэа, у якім знаходзяцца нашы аб'екты, мы забіраем даход з гэтага роліка. Усе адбываецца ў спрошчаным дасудовым разборы: чалавек на другім баку пацвярджае, што ўзяў чужое, і аддае грошы за выкарыстанне праваўладальніку.

нага для саўнд-дэзайну. Лагічна, калі кампанія, якая ахоўвае аўтарскія правы, прадстаўляе кліентам магчымасць спажываць "чыстыя" рэсурсы.

— Вы працуеце з усімі музыкантамі ці выбіраеце будучых кліентаў, напрыклад, па папулярнасці ў сеце?

— Мы складаем дамову з усімі, хто да нас звяртаецца. Па-першае, пачатковец заўтра можа стаць папулярным выканаўцам. Па-другое, нават малапапулярны зараз музыкант прыносіць кампаніі прыбытак. Па-трэцяе, мы павялічваем аб'ём інфармацыі, а як гавораць на Захадзе, інфармацыя — гэта новая нафта. Але на адсутнасць папулярных выканаўцаў таксама пажаліцца не могуць. Мы супрацоўнічаем з "Naviband", "Litesound", салістам

ноўся папулярны рэпер з Брэста LJane, трэкі якога "ўсплылі" ў складзе зборак на адным з сайтаў. Мы падалі скаргу ў "Apple", каб яны выключылі гэтыя трэкі, але высветлілася, што нейкая фірма прадставіла фіктыўныя дакументы на права выкарыстання гэтых перапісчых. Зараз ідуць складаныя перамоў, каб вярнуць усё на свае месцы.

— Вы адчуваеце змены на музычным рынку?

— Хутчэй не. Але са з'яўленнем Беларускага таварыства аўтараў, выканаўцаў і іншых праваўладальнікаў мы маем вялікія спадзяванні на змены для ўсіх музычных ігракоў. Не сакрэт, што нашы і расійскія выканаўцы — гэта музыканты карпаратываў і канцэртаў. У гэты ж час іх калегі з Заходняй Еўропы жывуць на дыстрыб'юцыі сваіх пласцінак. Хочацца, каб нашы музыканты таксама пачалі зарабляць, не выходзячы з дому. Пакуль з-за бязмежнага пірацтва тое проста немагчыма! З'яўленне таварыства аўтараў дорыць магчымасць рабіць музыку, распаўсюджаць яе нават задарма, але пры гэтым атрымліваць прыбытак. Многія лаюць так званы падатак на баланкі, а мне здаецца, дзякуючы яму мы адчуем рост колькасці аўтараў, рэальна матываваных рабіць музыку. Яны змогуць ствараць свой прадукт больш прыбытковы на нашым рынку. У гэтым я бачу неверагодна пазітыўны крок з боку дзяржавы і заканадаўства.

"Валачобнікі" — гэта магічна-спеўны абрад абыходу двароў на Вялікдзень сваёй і нават суседніх вёсак гуртам валачобнікаў са спяваннем урачыстых песень гаспадарам. Нашы продкі лічылі, што абыходы імі двароў прыносілі пладавітасць жыцця, ураджайнасць на паллях, засцярогу падвор'я ад розных прыродных стыхій. Абрад адноўлены супрацоўнікамі Віркоўскага сельскага клуба Клічаўскага раёна.

1 валачобнік: Гаспадары, шырока дзверы адчыняйце, Валачобнікаў запрашайце!
Гаспадар: Калі ласка, праходзьце, госці доўгачаканыя!

2 валачобнік: Валачобнікі валачыліся, У веснавай вадзе памачыліся, Памачыліся, не сушыліся,

3 "Куффа-радцы"

"Валачобнікі"

Адноўлены абрад у вёсцы Віркаў на Клічаўшчыне

У вашу хату прыйшлі, заваліліся!

3 валачобнік:

Мы не часта ходзім, Не многа просім, Толькі ў гадоў адзін разок.

4 валачобнік:

Мы прыйшлі вам пра свята сказаць, Хрыста Бога ўсхваляваць, І са святам вас вітаць!

5 валачобнік:

Песні велічальныя слухаць пачынайце! Пачынальнікі, запявайце, А падхватнікі прадаўжайце!

Песня:

На Вяліканне да на першы дзень Хрыстос васкрос, сын Бо- жы. (Паўтор пасля кожнага

радка.)

А была у бабкі курка рабушка. Ды нанесла яец поўны карабец.

А ўсім бабка па яечку дала. Адною сіраце ды не высталася. Пайшла сірата ды і заплакаўшы.

Вярніся, сірата, цябе Бог кліча, Цябе Бог кліча, табе долю дае.

Табе долю дае, карову рагату. Карову рагату, сірату багату.

6 валачобнік:

Гаспадыню гэтай хаты віншуй, Добрых пажаданняў

не скупуюем. **Велічальная песня гаспадыні:**

Слаўна, слаўна пані гаспадыня.

Вясна красна на ўвесь свет. (Паўтор пасля кожнага радка.)

Чым жа яна вельмі слаўна? А тым і слаўна, што не скупая.

Што не скупая, добры нораў мае.

Гаспадыня:

Дзякуй, даражэнькія, за добрыя словы.

7 валачобнік:

А што гэта са спадаром сталася?

Нешта ён зажурўся, Мо за што ўгнявіўся?

1 валачобнік:

Гаспадару гэтай хаты віншуй, Добрых пажаданняў не скупуюем.

Велічальная песня гаспадару:

Ой, зажурўся пане гаспадару. Хрыстос васкрос на ўвесь свет. (Паўтор пасля кожна-

га радка.)

Як наляцела вялікая бура. Сады-прысады яго паламала.

Як буду жыці, як буду быці? Ой, не журыся, за працу бярыся.

Гаспадар:

Дзякуй, і дай Божа вам гора не бачыць.

2 валачобнік:

Шчасця, дастатку ў вашу хатку!

Хрыстос васкрос на ўвесь свет!

3 валачобнік:

Каб вы жылі-пажывалі ды добра нажывалі!

Хрыстос васкрос на ўвесь свет!

4 валачобнік:

Няхай ваша ніва будзе ўрадліва!

Няхай родзіць бульба, жыта!

Хрыстос васкрос на ўвесь свет!

5 валачобнік:

Дай Божа вам гора не знаць!

Ды новага Вялікадня шчасліва чакаць!

Хрыстос васкрос на ўвесь свет!

6 валачобнік:

Перш чым пайсці за парог, Падаруйце нам пірог,

А каб было пад вузляком, Даруйце яек мяшок.

Гаспадыня:

Падарункі нашы прымайце,

Пра нас не забывайце, На другі год зноў завітайце.

7 валачобнік:

Дзякуй, нашы шчодрыя гаспадары,

За падарункі, за ласку і дабрыню!

Бывайце, нас другім годам чакайце!

Сцэнарый прадастаўлены Магілёўскім абласным метадычным цэнтрам народнай творчасці і культурна-асветнай работы

Яе радзіма — Малдова. Бацькі вядомай актрысы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Анжалікі Баркоўскай (на той час у яе было іншае прозвішча) ніякага дачынення да мастацтва не мелі: мама — акушэр-гінеколаг, тата — хірург... Саму ж Ліку з дзяцінства займалі кнігі, якія і скіравалі яе ў бок тэатра.

І яна абрала рэжысёрскі факультэт Кішынёўскага інстытута мастацтваў. Там жа ўпершыню паспрабавала сябе ў якасці артысткі — прымала ўдзел у студэнцкіх урыўках. Потым па размеркаванні трапіла ў Кішынёўскі фальклорны тэатр імя Крангэ. А са сваім будучым мужам рэжысёрам Віталём Баркоўскім пазнаёмілася ў 1990 годзе ў Маскве на фестывалі славянскіх краін "Інтернацыянал". У зале сядзелі толькі двое мужчын — Віталь Баркоўскі і Мікола Трухан (кіраўнік тагачаснага тэатра "Дзе-Я"). Яны здаліся ёй вельмі самавітымі. А праз некалькі дзён у аўтобусе, на якім разам дабраліся ў гасцініцу, Віталь Міхайлавіч ці то жартам, ці то ўсур'ёз зрабіў дзвючыне прапанову. Анжаліка, не ведаючы, што адказаць, перавяла ўсё ў жарт. А праз некалькі дзён зразумела, што знайшла роднасную душу. Ну а потым пачалося шчаслівае сямейнае і супольнае творчае жыццё.

"Мы былі сапраўднымі авантурыстамі, — успамінае актрыса. — Спачатку з уласным тэатрам пад своеасаблівай назвай "Таварыш" ездзілі з казкамі па дзіцячых садках. А потым наша кампанія перарасла ў тэатр "Акт".

Анжаліка Баркоўскай.

Віртуознасць і катарсіс

Жыццё складалася па-рознаму. Былі "незабыўныя" 1990-я, калі артысты даводзілася працаваць рэкламшчыцай у тэатры, а рэжысёру Віталю Баркоўскаму гандляваць цвікамі на адным з мінскіх рынкаў, каб парадаваць сям'ю найжаданымі на той час белым хлебам і батонам каўбасы. У Мінску Анжаліка грала мала, бо з'явілася дзіця, трэба было яго гадаваць. З буйных роляў таго перыяду можна назваць хіба Бэлу ў "Шагал" (гэта быў зусім іншы спектакль, не той, што Баркоўскі потым паставіць у Віцебску).

Неўзабаве крызісны перыяд адступіў, а наперадзе сям'ю чакалі Віцебск і тэатр імя Якуба Коласа, у які Віталю Баркоўскаму было накіравана ўступіць у якасці мастацкага кіраўніка, а Анжаліцы — артысткай трупы. Па першым часе і на новым месцы муж, у адрозненне ад іншых ягоных калег, не вельмі займаў яе ў

сваіх пастаноўках. І гэта была свядомая палітыка. Выключэннем з'явіўся хіба што спектакль "Шагал... Шагал..." па п'есе Уладзіміра Драздова, дзе Анжаліка стварыла вельмі кранальны вобраз Іды — маці славутага мастака. Актрыса выдатна перадала ў прастай жанчыне народную мудрасць, дасцігнасць, розум і прыродную далікатнасць, душэўную тонкасць сваёй гераіні. З гэтым спектаклем коласаўцы аб'ездзілі шмат краін: пабывалі ў Англіі, Шатландыі (у 2000-м на Міжнародным фестывалі ў Эдынбургу работа атрымала Гран-пры), Італіі, Польшчы, ЗША. Анжаліка цудоўна ўпісалася ў творчы калектыў коласаўцаў, але разам з тым яе заўсёды вылучыш сярод іншых. Гэта актрыса, якая валодае ўнікальнымі творчымі здольнасцямі і магчымасцямі. Яна здольная віртуозна працаваць у трагедыі, камедыі, мюзікле, псіхалагічнай драме,

авангарднай пастаноўцы, на мяжы самай яркай знешняй формы і паглыбленага псіхааналізу. Выдатна перадае ў лепшых ролях найтонкія нюансы душэўных перажыванняў сваіх гераінь. Часта яна ўвасабляе вобразы жанчын са складаным душэўным светам, ахопленых страцямі альбо з надламанай псіхікай, з тым моцным душэўным болям, які яны нясуць у сабе. З гэтага шэрагу асабліва вылучаецца і асабіста мне вельмі блізкі вобраз Любы з драматычнай камедыі "І смех, і слёзы, і Любоў" паводле Уладзіміра Набокава.

Кожнае імгненне яе сцэнічнага існавання эмацыйна і псіхалагічна

напоўнена. А яшчэ — на дзіва прадзівае і дакладнае. Існаваць так у даволі сімвалічнай, шматслойнай п'есе, ускладненнай падтэкстам, вельмі няпроста. Прасцей — фармальна "іграць" вобраз, куды больш складана ім быць. У пачатку спектакля драматычнае мінулае, гэтая глыбока прыхаваная жарсць да былога каханага, толькі спаквалі яе выдае, але потым, пасля фатальнай весткі — "падзеі", — усё больш авалодвае асобай і амаль зводзіць з розуму. Дарэмна яна спрабуе схавацца ў жыццёвым маскардзе, дзе існуюць толькі цені людзей, фантомы. Актрыса не проста зачароўвала псіхалагічнай дакладнасцю — яна ўзнімала вобраз да паэтычнага сімвала. Напэўна, такой магла быць Незнаёмка Блока ці донна Анна Пушкіна — загадкавая, містычная, жаночая, жарсная і неспасцігаль-

ная. Менавіта выкананне Анжалікі Баркоўскай вызначыла канцэпцыю пастаноўкі.

У сатырычнай камедыі або мюзікле актрыса схільная да імправізацыі, гратэску, карыстаецца вострым малюнкам ролі (Прастакова — "Недарасць" Дзяніса Фанвізіна, Марыя — "Ён. Яна. Акро. Нябожчык" Рэя Куні, Мамаева — "Мудрацы..." Аляксандра Астроўскага, Графіна — "Дыліжанс" Уладзіміра Кандрусевіча). У псіхалагічнай драме альбо мадэрнісцкай прыпавесці (Нёрсі — "Дакрануцца вуснамі да нябёсаў" Тэнесі Уільямса, Марго — "Мадам Боншанс" Уладзіміра Драздова, Людміла ў "Познім каханні" таго ж Астроўскага) узрушвае глыбінёй унутранага, духоўнага свету персанажа. У асобных ролях яна здольная ўзняцца да сапраўднага трагізму — лэдзі Макбет, Морын Фолан. Вобраз апошняй са спектакля "Каралева прыгажосці з Лінэна" Марціна МакДонаха атрымаў высокую ацэнку падчас паказу спектакля ў Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў. Гераіня Баркоўскай жыве ў прыдуманым ёй свеце кахання, прыгожых адносінаў, спагады і павагі, а ў рэальным жыцці сутыкаецца са штодзённым брудам і жорсткасцю, якія калечы яе душу.

У адным з інтэрв'ю актрыса прызналася: "Калі выходзіш на сцэну — аддаеш усё. Бывае, надыходзіць прасвятленне, і ты адчуваеш, што ўвесь свет — твой. А калі да таго ж маеш аддачу і ад гледача, тады настае катарсіс".

Юрый ІВАНОЎСКИ,
літаратурны рэдактар
Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, тэатразнаўца

Бабруйск — культурная сталіца Беларусі-2017

Мастацкая спадчына Абрама Рабкіна перададзена яго роднаму Бабруйску.

З 88 гадоў, падораных лёсам Абраму Рабкіну, каля сямідзесяці з іх ён пражыў у Ленінградзе. Там атрымаў мастацкую адукацыю. Там і стаў заслужаным мастаком Расіі. Несумненна, гэты горад — адзін з сусветных цэнтраў высокай культуры — шмат у чым сфармаваў яго як майстра і чалавека. Асоба гэтага творцы ўнікальная не толькі шматграннасцю яго адоранасці, але яшчэ і тым, наколькі неаддзельным аказаўся ён ад сваёй зямлі, сваіх каранёў, вытокаў бабруйскіх — беларускіх, якія сталі асноватворнымі ў ягоным лёсе.

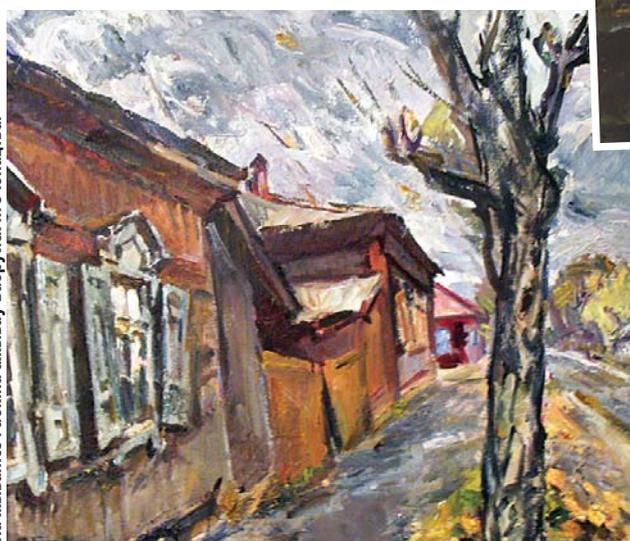
"Кожны раз, праходзячы па знаёмых вуліцах старога Бабруйска, я іду да таго месца, дзе быў да вайны Дом піянераў, кланяюся памяці маіх загінулых таварышаў, кланяюся памяці майго першага настаўніка, мастака Яўгена Ермалкевіча, закатаванага фашыстамі. Затым іду па Мінскай шашы да таго месца, дзе пахаваны мой бацька", — пісаў мастак у аўтабіяграфічных нататках.

Пра даваеннае дзяцінства Абрама Ісакавіч стварыў своеасаблівы гімн гораду — "Уніз па Шашэйнай", сэрцам якой стаў вобраз роднага Бабруйска з незлічонай разнастайнасцю яго жыхароў: цырульнікаў, гадзіншчыкаў, камінараў, пажарнікаў... Але светлая рытміка дзяцінства была падарваная ранняй трагедыяй, перажытай у "чорным" трыццаці сёмым. Дванаццацігадовы падлетак страціў самага галоўнага і

Графічны арыш Рабкіна з відам Бабруйска.

Абрам Рабкін у Бабруйску. Фота Wiki.vobaby.

самага любімага чалавека — бацьку, і гэтая ранняя страта пакіне глыбокі след у яго душы назаўсёды.

Сямнаццацігадовым юнаком у 1943 годзе ён сыходзіць на фронт. І не дзіва, што дзве тэмы стануць скразнымі ў ягонай творчасці — родны горад, яго людзі і Вялікая Айчынная вайна. На апошнюю ён напісаў палатно "9 мая. Беларуская сям'я" (1967), затым з'явіліся "Чалавек з 41-га года", "Бацькі" (з цыкла "Салда-

яцьях: гэта і першы ў Бабруйску кінатэатр "Пралетарый", і даваенная аптэка Разоўскага на роднай мастаку Шашэйнай, і разнастайнасць дамкоў, упрыгожаных рознымі аканіцамі, і зялёныя дворыкі з нізкімі рыпучымі брамкамі, і скрыжаванні, асветленыя сонцам на захадзе, і ходнікі ў каштанах... Усё краінае жывым, трапяткім адчуваннем, якое напаўняюць работы аўтара. І нават калі мастак жыў у горадзе на Няве, ён усё

творцы адухоўлены. Абрам піша дом як партрэт добра знаёмага чалавека, шукае пластычнай дакладнасці (але гэта — не пратакольная сухасць) і дасягае амаль псіхалагічнай вастрыні характарыстыкі. Мастак памятае, што палатно можа застацца апошнім сведкам, і хлусіцца на ім нельга. У той жа час ён шукае і знаходзіць паэзію ў немудрагелістых формах аблічча старога горада, тама работы Рабкіна, акрамя

"Аддам роднаму гораду ўсё..."

роўна знаходзіў натхненне толькі тут, на радзіме.

"Давайце вернемся... туды, на Шашэйную, дзе старая ліпа, і сад, і дзверы, якая адчыняюцца з лёгкім надтрэснутым звонам, што падобна на ўдар старадаўняга гадзінніка. Туды, дзе лопухі і ліловыя сполахі калючак... Цудоўная вуліца гэта Шашэйная, і душа мая, змучаная болям, які набег, зноў і зноў прыпадае да яе... Якую вялікую каштоўнасць вяртае мне Шашэйная!" — пісаў Рабкін.

...Выставу яго твораў "Горад майго дзяцінства"

бачылі жыхары маленькага пасёлка Стрэшын Гомельскай вобласці, самога Бабруйска, а таксама Мінска, Ленінграда, Масквы, Амахі (ЗША). Жывапісная манера мастака вытрыманая і патэтычная. Два — тры дамы ўздоўж дарогі, плот, брама, галінастае дрэва, старая вулачка — і перад намі Шашэйная ў кастрычніку. Але не архітэктурная пераканаўчасць цікавіць мастака, а непаўторны вобраз дома, які ў

эмацыйнага і жывапіснага складніка, нясуць у сабе гісторыка-мастацкую каштоўнасць.

У адным з інтэрв'ю Абрам Ісакавіч сказаў: "Я хачу пры жыцці перадаць роднаму гораду калекцыю сваіх карцін. Патрэбна памяшканне, і я аддам усё — ад маленькага малюнка да апошняй карціны..." Пры жыцці (ён пайшоў з жыцця 5 снежня 2013 года) Рабкіну здзейсніць сваю задуму не ўдалося. І толькі нядаўна яго родны горад прыняў у дар калекцыю работ ад спадчынніцы, якая выканала волю бацькі.

А каб воля Абрама Рабкіна здзейснілася, шмат працы прыклалі канкрэтныя людзі. Я хачу падзякаваць шчыра і сардэчна Ірыне Роскач — намесніку начальніка ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі гарвыканкома, Святане Прывалавай — дырэктару Бабруйскага мастацкага музея, Генадзю Благуціну — яго навуковаму супрацоўніку.

Ніна КАРАЛЁВА,
удава мастака

Абрам Рабкін. "Горад майго дзяцінства".

ты"), кампазіцыя "Якія сталі на смерць" (з таго ж цыкла), апошняя работа 1995—2000 гадоў "Рака" і многія іншыя творы, а яшчэ каля дваццаці партрэтаў удзельнікаў Вялікай Айчынай (большую частку з іх мастак падарыў Бабруйскаму краязнаўчаму музею, у экспазіцыі якога яны "жывуць" і зараз).

Тэма ж горада ў Рабкіна прадстаўлена ва ўсіх вары-

Сярод найбольшых рарытэтаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — статуя багіні Міру, паўтораная ў бронзе з беламармуровага арыгіналу італьянскага мастака эпохі класіцызму Антонія Кановы ягоным вучнем Васілем Дэмут-Маліноўскім. Яна з’явілася ў нашым горадзе 190 гадоў таму як надмагільны помнік графу Мікалаю Пятровічу Румянцаву, тагачаснаму ўладальніку Гомельскай сядзібы. А з’яўленню скульптуры ў музейнай экспазіцыі палаца Румянцавых і Паскевічаў папярэднічала цікавая і змястоўная гісторыя.

Багіня Міру ў гомельскай і ў пецяярбургска-кіеўскай версіях.

Менавіта Мікалаю Румянцаву належала ідэя стварэння алегарычнай скульптуры, якая ўвасабляла б Мір (а не Перамогу, што было ўласцівым для таго часу). Ён замовіў твор Антонія Канова — сусветна вядомаму скульптару, чые творы дагэтуль лічацца найвышэйшым дасягненнем еўрапейскага мастацтва канца XVIII — пачатку XIX стагоддзяў. Дарэчы, гэта адзіны твор вялікага майстра, адмыслова зроблены для тагачаснай Расійскай імперыі, куды ўваходзілі і беларускія землі.

Спачатку былі эскізы, якія мусіў зацвердзіць граф. Канова паставіўся да замовы надзвычай сур’ёзна. Пра гэта сведчыць адзін з ягоных лістоў, у якім скульптар паведамаў, што задумаў зрабіць статую багіні Міру, з якой будзе здольная супернічаць толькі статуя Венеры ў Фла-

рэнцыі. Творчую свабоду мастака замоўца не абмяжоўваў. Адзінай, бадай, умовай была адпаведнасць вобраза тэме. Мікалаю Пятровіч кіраваўся жаданнем увекавечыць памяць пра дзейнасць прадстаўнікоў трох пакаленняў Румянцавых на дыпламатычнай службе, прытрымліваючы дэвізу іх родавага герба “Не толькі зброяй”. Таму фігуру мусілі дапаўняць надпісы, якія адпавядалі б тром мірным дамовам — Абоскай (1743), Кучук-Кайнарджынскай (1774) і Фрыдрыхсгамскай (1809). Спачатку Канова зрабіў шэраг гіпсавых мадэляў з дэталёвай прапрацоўкаю кампазіцыі і святлацёневых нюансаў, а таксама замовіў гравюры з яе выявай, якія былі накіраваныя графу для азнамлення. Канчаткова мармуровая скульптура з велізарнага белага маналіта была высечана ў жніўні 1814 года.

Праз тры гады багіня Міру была дастаўлена з Рыма

ў румянцаўскі асабняк на Англійскай узбярэжнай у Пецяярбургу. Многія гараджане і прыезджыя прыходзілі па некалькі разоў, каб палашчыць вока творам вялікага Канова. Захапленні сучаснікаў занатаваны ў прэсе. У часопісе “Сыны Отечества” пісьменнік і мастацтвазнаўца Мікалаю Гнедзіч дзяліўся сваімі ўражаннямі: “Я бачыў статуу некалькі разоў, але ўсё яшчэ мала, каб глядзець на яе без хвалявання...” Часопіс “Отечественные записки” пісаў: “Багіня, папіраючы нагой змяю, у правой руцэ, якую яна лёгка адхіляе на калону, трымае аліўкавую галіну, а левай — жазло і старажытны скіпетр — прыналежаць багоў Алімпійскіх. На калоне выяўлены мірныя даты. Фігура статуі вышынёю ў 2 аршыны і 8 вяршкоў. Яна зроблена ўся з аднаго кавалка найлепшага мармуру”.

Пасля смерці Дзяржаўнага канцлера Расійскай імперыі Мікалаю Румянцава яго

пахавалі ў Петрапаўлаўскім саборы Гомеля. Малодшы брат і пераемнік граф Сяргей Румянцаў развітаецца з гомельскай сядзібай, якая дасталася яму ў спадчыну. Але перад гэтым ён завяршае распачатае пры канцлеры будаўніцтва і ўсталёўвае на ягонай магіле помнік. У сувязі з тым замоўлена знаому рускаму скульптару Васілю Дэмут-Маліноўскаму бронзавая копія статуі багіні Міру, якіх было зроблена, відавочна, дзве. Другая прызначалася для помніка ў гонар наведвання нагой змяю, у правой руцэ, якую яна лёгка адхіляе на калону, трымае аліўкавую галіну, а левай — жазло і старажытны скіпетр — прыналежаць багоў Алімпійскіх. На калоне выяўлены мірныя даты. Фігура статуі вышынёю ў 2 аршыны і 8 вяршкоў. Яна зроблена ўся з аднаго кавалка найлепшага мармуру”.

Адлівы ў паціраванай бронзе выканала майстэрня Васіля Якімава, вядомая такімі ліцейнымі работамі, як манумент Мініну і Пажар-

Суперніца Венеры з Фларэнцыі

Сімвал міру пацярпеў ад вайны

Томас Лоўрэнс. партрэт скульптара Антонія Канова.

скаму ў Маскве, статуі Пецяяргофскага і Паўлаўскага паркаў і гэтак далей. Акрамя скульптурнай копіі багіні Міру, для надмагільнага помніка Мікалаю Румянцаву тут жа быў адліты і ягоны бюст, магчыма, таксама работы Дэмут-Маліноўскага.

Творы склалі асноўную аздабу месца пахавання Мікалаю Пятровіча ў гомельскім саборы, якое, паводле сведчанняў у кнігах пра наш горад пачатку XX стагоддзя, выглядала даволі сціпла: “За прастай агароджай над ягонай магілай... п’едэстал з чорнага мармуру, і на ім бюст Румянцава... Каля пастамента бронзавая выява — багіня Міру з аліўкавай галінай і жазлом у руках папірае змяю — злобу ворагаў... На пастаменце надпіс: “Воздал Божия Богови, Кесарева Кесареви, Отечеству любовью и жертвами”.

Пасля закрыцця Петрапаўлаўскага сабора статуя і бюст знаходзіліся ў гомельскім музеі. У пачатку Вялікай Айчыннай вайны разам з іншымі музейнымі прадметамі іх эвакуіравалі ў Сталінградскую вобласць. Пры гэтым буйнагабарытную багіню ўвозілі ў апошнім цягніку, які пакідаў Гомель. Удзел у ратаванні каштоўнасцей браў тагачасны старшыня Гомельскага гарадскога савета дэпутатаў Лебедзеў. З дапамогай маладых дабравольцаў ён здолеў даставіць 500-кілаграмовую скульп-

туру на перон вакзала і пагрузіць у вагон. Пакольні фашысты бамбілі эшалоны, скульптура не была дастаўлена па прызначэнні, і яе сляды згубіліся. І толькі ў 1968 годзе, дзякуючы з’яўленню ў газеце “Коммуна” публікацыі пад назвай “Ника Воронежская”, гомельскія музейшчыкі даведліся, што скульптура, знойдзеная жыхарамі Варонежа на чыгуначнай станцыі сярод абломкаў пасля вызвалення горада ў 1943 годзе, трапіла ў Варонежскі музей выяўленчых мастацтваў. Рашэннем Міністэрства культуры СССР статуя была вернута ў Гомель. Скалечаная, страціўшы частку левай рукі з жазлом, аліўкавую галіну і фрагмент змяі, яна экспануецца сёння ў Румянцаўскай зале Гомельскага палаца, сумна ўвасабляючы сабою сімвал міру, што пацярпеў ад вайны.

Лёс беламармуровай багіні, што засталася ў Пецяярбургу, склаўся не так драматычна. Спачатку, зыходам з жыцця Мікалаю Румянцава, яна выстаўлялася разам з іншымі культурнымі каштоўнасцямі ў музеі, заснаваным паводле завяшчання Румянцава ва ўласным сталічным асабняку на Англійскай узбярэжнай. У 1861 годзе румянцаўскі збор перамясціўся ў “Пашкоў дом” побач з Крамлём. Створаны такім чынам “Румянцаўскі музей” у 1913 годзе атрымаў тытул Імператарскага і стаў галоўным музеем Масквы. У 1927 годзе яго расфарміравалі, і ў будынку размясцілася бібліятэка, якая сёння называецца Расійскай дзяржаўнай. Статую ж багіні Міру па незразумелых прычынах у 1953 годзе перадалі ў Кіеўскі музей заходняга і ўсходняга мастацтва, у вестыбюлі якога яна знаходзіцца і дагэтуль.

Татьяна ЛИТВИНАВА,
кандыдат мастацтвазнаўства,
загадчык мастацкага аддзела
Гомельскага палацава-паркавага ансамбля

Прыгоды беларускіх бібліятэкараў за акіянам

а “К”но ў свет
ЗША

Дэлегацыя айчынных бібліятэкараў пабывала ў ЗША. Нататкі ад візіту — ад адной з яго ўдзельніц.

(Працяг. Пачатак у №№ 7—9, 12)

Чарговы культурны шок (у добрым сэнсе гэтага слова) адчула, калі нас прывезлі ў Цэнтральную бібліятэку горада Мінеапаліса.

Чатырохпавярховы шкляны будынак, які займае плошчу гарадскога квартала! Яму 10 гадоў. Каб яго пабудаваць, у свой час сабралі рэфэрэндум, на якім узялі пытанне аб павелічэнні падатку на нерухомасць. Грамадзянамі было прынята станоўчае рашэнне. І зараз Мінеапаліс ганарыцца сваёй бібліятэкай!

Але бібліятэка захапляе не толькі экстэр’ерам і інтэр’ерам, але і паслугамі, якія аказвае. Тут прадугледжаны ўмовы для абслугоўвання ўсіх груп насельніцтва: дзяцей, падлеткаў, дарослых, у тым ліку інвалідаў па зроку, слыху і якія маюць праблемы з апорна-рухальным апаратам.

Ёсць нават пакой з гукаізаляванымі сценамі, у які любіць ахвотны можа прыйсці і абсалютна бясплатна 2 гадзіны пазаймацца на раялі. Паслуга вельмі запатрабаваная, таму зрабіць гэта можна толькі па папярэднім запісе.

Асабліва ўразіў цэнтр для падлеткаў “Best Buy Teen Tech”. Чаго тут толькі няма! Пачынаючы ад швейных машын, 3D- і шырокафармацыйнага прынтара, абсталявання для выбару наклеек, нанясення малюнкаў на майкі, кубкі і да таго падобнага, і заканчваючы студыяй гуказапісу! Зразумела, што тут заўсёды поўна дзяцей!

Не перастаю захапляцца, як добра ў бібліятэках ЗША наладжаны фандрайзінг: цэнтр гэты створаны і існуе ў асноўным на сродкі сеткавай крамы “Best buy” і грамадскай арганізацыі “Сябры бібліятэкі”. Дарэчы, пра апошнюю мы чуюм практычна ў кожнай бібліятэцы ЗША, якую надведваем. Прычым у кожнай з устаноў “Сябры...” свае.

Ну і напрыканцы — маленькая лыжачка дзёгцю. У гэтай бібліятэцы мы сустрэлі картчныя каталогі на

замежныя выданні пачатку — сярэдзіны XX стагоддзя. Данія аб гэтых выданнях не ўключаны ў электронны каталог, бо яны не запатрабаваны карыстальнікамі і абгрунтаваць неабходнасць рэтраканверсіі для атрымання фінансавання на гэтыя працы не ўяўляецца магчымым. Вось дык вось!

Уявіце сабе сітуацыю: у бібліятэку прыходзіць падлетак, садзіцца ў крэсла і кажа бібліятэкару: “Мне сумна!” Як вы думаеце, што зробіць бібліятэкар?

У публічнай бібліятэцы Сэнт-Пола гэта — звычайная сітуацыя, бо тут функцыянуе “Createch studio” — творчая прастора для дзяцей і падлеткаў, дзе прысутнічае ўсё, каб дзеці не толькі цікава бавілі свой вольны час, але і навучыліся нечому карыснаму. Швейныя машыны, музычныя інструменты, розныя навукальныя гульні, наборы для рукадзелля і нават студыя гуказапісу.

Мне падалася ўнікальнай метадыка працы, абраная ў гэтым цэнтры. Тут

У Цэнтральнай бібліятэцы Мінеапаліса, якая займае плошчу гарадскога квартала. / Фота аўтара

няма гурткаў у звычайным для нас сэнсе слова з канкрэтнай групай для навучання, няма фармалізаванай праграмы заняткаў. Разам з бібліятэкарамі працуюць валанцёры, якія займаюцца з дзецьмі ў

вызначаныя дні па пэўнай тэматыцы. Дзіця можа прыйсці пазаймацца з настаўнікам альбо самастойна. Калі падлетак хоча дасягнуць пэўнага выніку, напрыклад запісаць песню, з ім будуць займацца

да таго часу, пакуль яно не дасягне поспеху. Калі дзіця хоча папрацаваць дома на камп’ютары, яму выдадуць на дом лэптоп з усталяванымі на яго навукальнымі праграмамі. І ўсё гэта абсалютна бясплатна!

Мне вельмі спадабалася ідэя зваротнай сувязі з наведвальнікамі ў гэтым цэнтры. На сцяне вісіць дошка, дзе дзеці пішуць, чаго ім не хапае для ідэальнага баўлення часу. Па меры таго, як пажаданы выконваюцца, запісы сціраюцца. Як казалі супрацоўнікі, звычайна гэты перыяд складае два тыдні.

А яшчэ вельмі здзівіла, як у раскладзе заняткаў паказана мэтавая аўдыторыя для аднаго з мерапрыемстваў: “All self-identified women welcome” (“Запрашаюцца ўсе, хто лічыць сябе жанчынай”).

Марына ПШЫБЫТКА,
загадчык навукова-даследчага аддзела
бібліятэказнаўства
Нацыянальнай бібліятэкі
Беларусі

Працяг —
у наступных нумарах “К”.

(Працяг. Пачатак у № 12.)

“К” працягвае публікацыю пра выбітнага беларускага скульптара Сяргея Селіханаву, якога ўвесь свет ведае па знакамітай скульптуры “Нескаронага чалавека” ў Хатынскім мемарыяле. У гэтым нумары газеты распавядаецца пра селіханавскіх сяброў і настаўнікаў па Віцебскім мастацкім вучылішчы.

Барыс КРЭПАК

...Павінен падкрэсліць, што ў сярэдзіне 1930-х, апроч наведвання заняткаў, пры Віцебскім мастацкім вучылішчы існавалі і розныя пазакласныя гурткі, якія з задавальненнем наведваліся практычна ўсімі студэнтамі. Выпускалася насценгазета “За пралетарскае мастацтва”, якую рэдагаваў Віктар Ждан, будучы вядомы наш графік і цікавы карыкатурыст. Сёння, на жаль, яго мала хто помніць. Добра была наладжана мастацкая самадзейнасць, працавалі тэатральныя калектывы “Сіняя блуза” (кіраўнік — Людміла Галубок, дачка Уладзіслава Галубка), фотагурток і струнны аркестр. Аднак даводзілася студэнтам вяздзаць і на палявыя работы — на збор бульбы, буракоў. А развейвалася творчая моладзь хто як: Дом культуры на вуліцы Леніна, клубы, кінатэатры “Спартак” і “Пралеткіно”, гастрольныя цырквы прадстаўленні, тэатр аперэты на Канатнай вуліцы, купанне ў Дзвіне. Сам Сярожа любіў з Віктарам Жданам і Натанам Воранавым па суботах хадзіць на танцы ў Губернатарскі сад, дзе граў духавы аркестр.

Пра сваё жыццё, вучобу ў вучылішчы і пра сваё каханне з будучай жонкай Раісай Савельеўнай Сяргей Іванавіч падрабязна паведаў мне ў пачатку 1970-х, завітаўшы да мяне ў госці з Віктарам Іванавічам Жданам і Уладзімірам Мінейкам. Жыў я на вуліцы Камуністычнай, у двухпавярховым драўляным доме №39, які пасля вайны пабудавалі палонныя салдаты вермахта. Да майго ўсялення ў гэты дом тут спачатку жыла мастачка Валяр’яна Жолтак, потым сям’я Георгія і Наталлі Паплаўскіх. З майго акна другога паверха цудоўна аглядаўся бераг Свіслачы, увесь у хмызняках, стары драўляны масток праз раку, Палац спорту і дзве высокія вежы Свята-Духава Кафедральнага сабора. Аднак гэты маляўнічы “кавалак” вуліцы Камуністычнай даўно знік — з’явіўся сучасны навабуд, і толькі засталася пра яго цікая памяць у тых, хто там калісьці пражываў.

Але тады ўсё было пачыналася панарамны від з акна, што ён адразу ў мяне папрасіў фламастары, кавалак белага ватману і стаў маляваць пейзаж. І ўспамінаў-ўспамінаў-ўспамінаў, як у першыя віцебскія студэнцкія гады марыў стаць класным жывапісцам, якія цудоўныя настаўнікі былі ў яго. Асабліва цёпла казаў

Фрагмент экспазіцыі выставы твораў Сяргея Селіханаву.

Парабалічны компас лёсу

Неапублікаванае
пра Сяргея Селіханаву

Будынак былога Віцебскага мастацкага вучылішча.

Сяргей Селіханав. Віцебск. 1938 год.

пра Яфіма Мініна, братоў Даркевічаў і Гаўрылу Шульца. Вось фрагменты некаторых маіх алоўкавых накідаў, якія цудам захаваліся ў хатнім архіве. Падобныя запісы, па студэнцкай звычцы, як правіла, я рабіў у час гутарак з мастакамі і іншымі творчымі персанамі, найбольш цікавымі мне як гісторыку і мастацтвазнаўцу.

Селіханав пра Хрыстафора Даркевіча: “Хрыстафор Яўгенавіч быў унікальным педагогам, таленавітым каларыстам, рысавальшчыкам і суразмоўцам-энцыклапедыстам; да пары яму быў і яго брат — мастацтвазнаўца Пётр Яўгенавіч, які ў нас таксама выкладаў: чытаў курс гісторыі сусветнага мастацтва. А яшчэ ён лічыўся адзіным на Віцебшчыне жывапісцам-манументалістам. Ад яго я ўпершыню спазнаў, што ёсць фрэска: аказалася — гэта дзівосны жывапіс фарбамі па вільготнай тынкоўцы, які пры засыханні стварае дэлікатную празрыстую плёнку карбанату кальцыя і замацоўвае фарбы, што дае неймаверную прыгожасць. Дзякуючы настаўніку я ўпершыню

пазнаёміўся з Джота, Мазача, П’ерам дэ ла Франчэска і Мікеланджэла. Памятаю, як нас — мяне, Ждана, Явіча і Масленікава — уразіла фрэска, выкананая нашым настаўнікам па ўзоры старадаўніх майстроў у фае будынка Чыгуначнага вакзала непадаль ад пасёлка Сіроцін — гэта прыкладна 40 кіламетраў ад Віцебска. Мы спецыяльна туды ездзілі, каб палюбавацца гэтым шэдэўрам. А як ён любіў ладзіць абмеркаванні нашых вучнёўскіх работ! І разам з намі спецыяльна выстаўляў і ўласныя пейзажы і партрэты, каб мы іх “параўноўвалі” са сваімі эксперыментальнымі. Тут аўтарытэт педагога не адыгрываў ніякай ролі — можна было гаварыць

усё, што думаеш: і пра недахопы твора, і пра тое, як іх паправіць. І калі што, Даркевіч не крыўдзіўся, наадварот, даваў крытыку-вучню пэндзаль у руку і казаў: “Давай, дружа, пакажы, на што ты здольны, выправі мае памылкі...” Запомнілася яго каронная фраза: “Правільна пабудуеш галаву — атрымаеш шуканае падабенства”. І калі я пачынаў ужо займацца партрэтнай скульптурай, заўсёды прыгадваў гэтую сентэнцыю майго настаўніка.

Яго брат таксама быў асобай апантанай: заўсёды ў руху, амаль штодзённа ён чытаў лекцыі пра мастацтва ў самых розных установах горада. І, памятаю, увесь час жэстыкуляваў правай рукой з патухлай люлькай, цытаваў на памяць цэлыя фрагменты класічных мастацтвазнаўчых твораў. Мы часта бачылі яго і ў нашай бібліятэцы, якая ў той час валодала, мабыць, самай багатай ва ўсім горадзе калекцыяй кніг і мастацкіх альбомаў. Для нас Пётр Яўгенавіч здаваўся чалавекам, які прыйшоў быццам бы з іншай эпохі, з невядомага для нас “прекраснага

далёка”. Памятаю яго ўлюбёнае выказванне: “Лепш быць добрым шаўцом, чым дрэнным мастаком”... Палка выступаў Даркевіч у абарону храмаў, помнікаў гісторыі і архітэктуры, якія ў тая часы падлягалі бязлітаснаму знішчэнню альбо прыстасоўваліся пад гаспадарчыя складаны. Ён на памяць мог пераказаць Біблію, па яго словах, “кладоўку народнай мудрасці і народнай эстэтыкі”, якая дасталася яму яшчэ да рэвалюцыі ад бацькі-млынара. Вось за гэтую Біблію, за тое, што на сваіх лекцыях Даркевіч выкарыстоўваў з яе розныя прымаўкі і вобразныя выразы, яго не аднойчы жорстка ганьбілі як “абаронцу рэлігійнага цемрашальства”.

Незадоўга да майго заканчэння вучобы, здаецца, у сакавіку 1937-га, абодва браты раптоўна былі арыштаваныя як “ворагі народа”, іх судзілі і “прыпаялі” кожнаму па 10 гадоў “без права перапіскі”. Мы, канешне, тады не ведалі, што гэта азначала насамрэч адно — расстрэл. Неяк мой педагог Фёдар Адольфавіч Фогт у “курыльцы” ціха кінуў фразу, маўляў, братоў Даркевічаў, хутчэй за ўсё, арыштавалі за тое, што яны быццам бы схавалі ад НКВС “праўду” пра бацьку. Аказваецца, ён, былы багаты ўладальнік млына пад Веліжам, быў раскулачаны ў канцы 1920-х, сасланы ў Сібір, дзе і згінуў з голаду. Але мы, хаця і “зялёныя”, разумелі, што справа не толькі і не столькі ў гэтым. Хіба ад усодыйсных карных органаў такія факты можна было схаваць?”

А вось згадкі Селіханаву пра Яфіма Мініна: “Яфім Сямёнавіч, вучань Пэна, выкладаў у нас малюнак і тэхніку гравюры. У час адсутнасці Пятра Даркевіча чытаў (прытым цудоўна) лекцыі па гісторыі мастацтва. Быў і добрым жывапісцам з тонкім пачуццём колеру. Валодаў вясёлым і жыццярэдасным характарам і да нас, студэнтаў, ставіўся па-бацькоўску. У кулуарах пагаворвалі, што ён калісьці сябраваў з забароненым у наш час “эмігрантам” Шагалам і што быццам бы менавіта Шагал запрасіў Мініна ў Віцебскі мастацка-практычны інстытут. Але пра тое Мінін нам ніколі не раскажваў. Затое мы з гордасцю казалі сваім сябрам, што наш Яфім Сямёнавіч — першы выдатны майстар ксілаграфіі, якому ў саветскай Беларусі не было роўных. Памятаю, у вучылішчы працавала нават спецыяльна абсталяваная лабараторыя літаграфіі з друкарскімі машынамі і капірвальнымі станкамі. Там Яфім Сямёнавіч друкаваў свае гравюры з краявітнага ўлюбёнага старажытнага Віцебска, а таксама экслібрысы з нацыянальнымі прыкметамі. Аднак, помню, ужо ў сярэдзіне 1930-х стаў падпадаць пад жорсткую крытыку за “архітэктурныя” урбаністычныя пейзажы; яго абвінавачвалі за “класавы чужы рэтраспектывізм”, за “любаванне трухлявай, аджылай даўніной” і гэтак далей. Многія тонкасці ў падобнай крытыцы мы та-

ды, канешне, не ўсведамлялі, але такія былі факты... У канцы таго ж 1937-га даведаўся, што рэпрэсавалі і Мініна. Што сказаць? Тады мне, дваццацігадоваму хлопцу, сумленна прызнаюся, было страшна, урэшце, як і іншым, хто быў побач са мной. На тэму арыштаў мы наогул баяліся размаўляць. Баяліся даносаў, пазбягалі незнаёмцаў, падазрачы ў кожным ці то чэкіста, ці то шпіёна, стараліся больш сядзець дома ці ў залах клубаў і кінатэатраў, аднак усё ж у душы верылі, што, магчыма, адбылася бязглуздая памылка мясцовых органаў НКВС, і хутка там, у Маскве, разбяруцца, справядлівае пераможа. Хаця сярод нас — і вучняў, і настаўнікаў, і суседзяў — большасць было тых, хто шчыра верыў у існаванне “ворагаў працоўнага народа, якіх трэба выпальваць гарачым жалезам”... Жудасны быў час...”

...І сапраўды, час быў жудасны, калі на фоне штодзённага, звычайнага жыцця актыўна ішло выяўленне “нацдэмаўшчыны”, розных польскіх шпіёнаў і дыверсантаў; калі “чорныя варанкі” забіралі і адвозілі перапалоханых віцябчан “куды трэба”. Аднайчы я адшукаў цікавы дакумент 1940 года, у якім беспартыйны Міхаіл Керзін пісаў: “У 1928 годзе нацдэмы былі разгромлены, але далёка не ўсе. Ацалелыя падлюгі: трацкісты, бухарынцы і буржуазныя нацыяналісты, падманваючы давер партыі, прабіраліся на адказныя пасады і працягвалі сваю агідную справу: пад выглядам барацьбы з паслядоўнікамі нацдэмаўшчыны яны імкнуліся знішчыць тое здаровае, што было створана клопатамі партыі і ўлады”.

Незразумела, каго меў на ўвазе першы дырэктар Віцебскага мастацкага тэхнікума, бо ў 1928 годзе яшчэ ні адзін мастак, наколькі я ведаю, не пацярпеў. Толькі пачынаючы з 1930-х, па сфабрыкаванай справе “Саюза вызвалення Беларусі”, усебаковая палітызацыя мастацтва і ўсёй нацыянальнай палітыкі БССР прыняла нябачаныя да таго часу памеры. Найбольш жорстка прыгняталася ўсё, што мела непасрэднае адносіны да гісторыі, традыцый і нацыянальнага характару народа Беларусі. Гэта, зразумела, тэма асобная, але тая “перабудаваная” падзеі якраз праходзілі на вачах маладога Селіханаву і надоўга засталася ў яго памяці, хаця пра іх ён мала з кім дзяліўся.

Сяргей Іванавіч раскажваў і пра іншых сваіх настаўнікаў, але, на жаль, частка запісаў у мяне недзе знікла, і зараз цяжка па памяці іх аднавіць. Аднак яго агляданне пра Гаўрылу Шульца ў сваіх архівах я ўсё ж знайшоў. І гэта вельмі важна: Шульц аказаўся менавіта тым чалавекам, дзякуючы якому Селіханаву ў сярэдзіне вучобы кардынальна і назаўсёды змяніў пэндзаль на разец.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:**
- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
 - "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
 - "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
 - "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
 - Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
 - "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

- Выставы:**
- Выстава твораў з калекцыі Мацея Мікалая Радзівіла **"Радзівілы: лёсы краіны і роду"** — да 16 красавіка.
 - Выстава Сяргея Селіханова (1917–1976), прымаркаваная да 100-годдзя з дня яго нараджэння, — да 17 красавіка.
 - Выстава **"Польскі пейзаж. Францішак Рышард Мазурэк. Жывапіс"** — да 23 красавіка.
 - Выставачны праект беларускага графіка Рамана Сустава **"Arrival"** — да 17 красавіка.

- Прэзентацыя музейнага навукова-папулярнага выдання Кацярыны Ляшкевіч **"Мірскі замак: займальнае падарожжа для дзяцей"** — 2 красавіка. Пачатак а 14-й.
- Цыкл лекцый **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"** — кожную сераду а 19-й, Малая зала.
- Цыкл лекцый **"Радзівіліяна"** — кожную суботу а 16-й, да 8 красавіка.
- Фотапраект **"Вяртанне ў казку"**, героямі якога сталі дзеці з аўтызмам, — 1 красавіка. Пачатак а 12-й.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянныя экспазіцыі:**
- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
 - "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
 - "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект **"Вяселле Заходняга Палесся"** — да 30 красавіка.
- Майстар-клас **"Пісанкі"** (традыцыйная тэхніка роспісу велікодных яек) — кожную нядзелю а 12-й да самага Вялікадня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя

"Старажытная Беларусь".

- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
- Бестэрміновая акцыя **"Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

Выставы:

- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
- Выстава **"Гандаль Беларусі на шляху гісторыі"** — да 1 мая.
- Выстава **"Уладзімір Мулявін. Спадчына вялікага маэстра"** — да 9 красавіка.
- Выстава **"Дакументальная спадчына Беларусі XVI — XIX стагоддзяў: архіў Слуцкага Свята-Троіцкага манастыра"** — да 9 красавіка.
- Фотавыстава Артура Гапановіча **"ОКОЁМ"** (у Галерэі музея).
- Інтэрактыўны выставачны праект **"Анатомія цуду"** — да 16 красавіка.
- Унікальны інтэрактыўны праект **"МирРаж"** — да 9 красавіка.
- Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- **Абноўленая экспазіцыя**, прымаркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі.
- Выстава **"Кастрычнік у фалерыстыцы"** — да 30 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Шматвектарнасьць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

- Экспазіцыі:**
- "Геалогія і палеанталогія".
 - "Сезонныя змены".
 - "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
 - "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
 - "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
 - "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
 - "Выстава насякомаедных раслін".
 - Выстава твораў Паліны Русаковіч **"Па той бок горада"** — да 1 мая.
 - Выстава **"Жывыя драконы"** — да 25 лютага 2018-га.
 - г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
 - Выстава **"Насякомаыя і не толькі"** — да 31 ліпеня.
 - г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
 - Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.

- Выстава "Дзівосны свет матылькоў" — да 11 верасня.
- Атракцыён **"Стужкавы лабірынт"** — да 1 красавіка.
- Атракцыён **"Лазерны квэст"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.".
- "Беларуская музычная культура XX ст.".
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
- Выстава **"Маё жыццё ў мастацтве"** (да юбілею народнай артысткі Рэспублікі Беларусь Святланы Акружнай) — да 21 красавіка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.
- Выстава, прысвечаная 500-годдзю беларускага кнігадрукавання **"Кніга і культура"** — да 16 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свядрлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Пастаянная экспазіцыя.

- Выстава кінаплакатаў Анджэ Пангоўскага **"Кеслёўскі пановаму"** — з 3 красавіка да 7 мая.
- Паказы ў рамках праекта **"KINOPORT"** — кожную суботу.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя **"Лагер смерці Трасцянец. Гісторыя і памяць"** — да 16 красавіка.
- Фотавыстава **"23. Армія змяняе, або Спецназ пад прыцэлам фотакамеры"** — да 16 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02;

+ 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава твораў Тацяны Осіпавай **"Фарбы вясны"** — да 16 красавіка.
- Выстава **"Тутэйшы дызайн. Простыя рэчы"** з калекцыі Беларускага саюза дызайнераў — да 2 красавіка.
- Дзіцячыя тэатралізаваныя экскурсіі з элементамі квэсту — да

2 красавіка па папярэдніх заяўках.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.
 - Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў вайта!"**
- ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.**
- Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Стацыянарная выстава **"У хвалах няспынага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"** — да 30 верасня.
- Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа ў гаспадарчай пабудове.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Кроцім у школу разам з Коласам"**.
- Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля ў музей!"**
- Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
- Выстава **"Лепшыя цацкі СССР"** — да 5 мая.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаліу Савіцкаму.
- Выставачна-інтэрактыўны

праект **"Сустрэча з майстрам"**.

- **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- Выстава **"Мінск Іосіфа Лангбарда"** — да 2 красавіка.
- Выстава твораў Ірыны Лобан **"Гукі колеру"** — да 9 красавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- **"Мінск сярод сяброў. Гародзь-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** —

прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

Выстава "Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў" (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).

Выстава "Вышываная прыгажосць" — да 1 мая.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Новае экспазіцыя "Мінская конная чыгунка".

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Персанальная выстава жывапісу і калажа Андрэя Сакалова

"SOMA" — да 9 красавіка.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

"Музей крміналістыкі".

Выстава "Салдат заўсёды салдат".

Выстава "Броня крепка".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:

- **"Прырода Лідчыны"**.
- **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы:

- Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча**

мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі

Уладзіміра Мурашвера".

- **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
- Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
- Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.
- Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
- Выстава **"Жыве мая ліра нанова!"**, прымаркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІУЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл. (8-01595) 2 68 96

Экспазіцыя "Пад адзіным небам праз стагоддзі"

("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").

Выставы "Беларускія яўрэі", "Другая сусветная вайна".

■ Перасоўная выстава ўстанавы "Музей "Замкавы комплекс "Mip" "Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княгіні Марыі Гагенлоэ".

■ Прадстаўленні лялечнага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫЧНА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. тэл.(8-01597) 2 14 70

Пастаянная экспазіцыя:

"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".

г.Навагрудак, вул.Мінская, 64-66.

Экспазіцыя:

"Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса)

Пастаянная экспазіцыя:

"Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".

Пастаянныя выставы:

"Святло кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

■ Выстава **"Бывай, мільнер!"** (грашовое абарачэнне на тэрыторыі Гродзеншчыны з канца XVIII ст. да нашага часу) — да 3 мая.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

Фотавыстава "Валянцін Елізар'еў. Рэпартаж з сучаснага" — да 13 красавіка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.